

Vlada Republike Hrvatske

**Pregovaračko stajalište Republike Hrvatske
za Međuvladinu konferenciju o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji
za poglavlje 23. “Pravosuđe i temeljna prava”**

Zagreb, 19. veljače 2010.

**MEĐUVLADINA KONFERENCIJA O PRISTUPANJU
REPUBLIKE HRVATSKE EUROPSKOJ UNIJI**

**PREGOVARAČKO STAJALIŠTE REPUBLIKE HRVATSKE
POGLAVLJE 23. „PRAVOSUĐE I TEMELJNA PRAVA“**

I. SAŽETAK PREGOVARAČKOG STAJALIŠTA

Republika Hrvatska prihvaća pravnu stečevinu Europske unije (EU) obuhvaćenu poglavljem 23. „Pravosuđe i temeljna prava“ kakva je na snazi 1. siječnja 2010. te je spremna ostvariti njenu punu provedbu do pristupanja Europskoj uniji. Za potrebe priprema za članstvo, Hrvatska u ovoj fazi smatra 2010. ciljnom godinom dovršetka pregovora o pristupanju EU.

Hrvatska ne traži trajna izuzeća niti prijelazna razdoblja za provedbu pravne stečevine obuhvaćene ovim poglavljem.

II. ZAKONODAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR

II. a. PRAVOSUĐE

Općenito

Pravosuđe u Hrvatskoj obuhvaća sudstvo, državno odvjetništvo, odvjetništvo i javno bilježništvo. U Hrvatskoj sudbenu vlast obavljaju redoviti i specijalizirani sudovi. Redoviti sudovi su općinski sudovi (ukupno 67), županijski sudovi (ukupno 21) i Vrhovni sud Republike Hrvatske. Specijalizirani sudovi su prekršajni sudovi (ukupno 63), trgovački sudovi (ukupno 13), Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske, Visoki trgovački sud Republike Hrvatske i Upravni sud Republike Hrvatske, što ukupno čini 168 sudova. Glede državnog odvjetništva, u Hrvatskoj postoji Državno odvjetništvo Republike Hrvatske (DORH), Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (USKOK) – koji djeluje kao posebno državno odvjetništvo, županijska državna odvjetništva (ukupno 21) i općinska državna odvjetništva (ukupno 55). U Hrvatskoj ima ukupno 3.805 odvjetnika i 311 javnih bilježnika organiziranih u strukovne samostalne komore (Odvjetnička i Javnobilježnička komora).

Položaj i ustrojstvo pravosudnog sustava u Hrvatskoj definirani su ponajprije sljedećim pravnim izvorima: Ustavom Republike Hrvatske (NN 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01), Zakonom o sudovima (NN 150/05, 16/07, 113/08, 153/09), Zakonom o područjima i sjedištima sudova (NN 85/08), Prekršajnim zakonom (NN 107/07), Zakonom o područjima i sjedištima prekršajnih sudova (NN 137/09), Zakonom o sudovima za mladež (NN 111/97, 27/98, 12/02), Zakonom o Državnom sudbenom vijeću (NN 58/93, 49/99, 31/00, 107/00, 129/00, 59/05, 150/05, 153/09), Zakonom o državnom odvjetništvu (NN 76/09, 153/09), Zakonom o Pravosudnoj akademiji (NN 153/09), Zakonom o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (NN 76/09), Zakonom o odvjetništvu (NN 9/94, 117/08, 50/09, 75/09), Zakonom o javnom bilježništvu (NN 78/93, 29/94, 16/07, 75/09), Zakonom o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika (NN 10/99, 25/00, 1/01, 30/01, 59/01, 114/01, 116/01, 64/02, 153/02, 17/04, 8/06, 142/06, 146/08), Sudskim poslovníkom

(NN 80/97, 20/98, 118/01, 49/03, 32/04, 9/06, 116/08, 125/08, 158/09), Poslovníkom državnog odvjetništva (NN 156/09).

Hrvatska je stranka Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (NN-MU 6/99). Konvencija sukladno Ustavu čini dio unutarnjeg pravnog poretka Hrvatske, a po pravnoj snazi je iznad zakona. Prava i jamstva iz Konvencije i njezinih Protokola ujedno su zajamčena i Ustavom.

Hrvatska sudjeluje u mnogobrojnim oblicima međunarodne suradnje na području pravosuđa, kao što su Europski odbor za pravnu suradnju (CDCJ), Europska komisija za efikasnost pravosuđa (CEPEJ), Savjetodavno vijeće europskih sudaca (CCJE), Savjetodavno vijeće europskih državnih odvjetnika (CCPE), Eurojust, Europska pravosudna mreža, Europska mreža centara za usavršavanje pravosudnih dužnosnika, Europska mreža sudskih vijeća (ENCJ), Lisabonska mreža Vijeća Europe itd. Hrvatska odvjetnička komora aktivni je član Međunarodne unije odvjetnika (UIA), Međunarodnog udruženja odvjetničkih komora (IBA) i Vijeća odvjetničkih komora Europe (CCBE), dok je Hrvatska javnobilježnička komora aktivni član Međunarodne unije latinskog notarijata (UINL) i ima status promatrača u Vijeću notarijata EU (CNUE).

Hrvatska je u siječnju 2005. započela s reformom pravosuđa usvajanjem Strategije reforme pravosuđa s pripadajućim Akcijskim planom. Novi zamah reforme pravosuđa ostvaren je u lipnju 2008. usvajanjem revidiranog Akcijskog plana koji se sastoji od sveobuhvatnog skupa od 190 mjera s jasnim rokovima, nadležnim institucijama i financijskim sredstvima za provedbu mjera. Revidirani Akcijski plan rezultat je analize do tada ostvarenih rezultata provedbe Strategije i Akcijskog plana te predstavlja sustavan i logičan nastavak reformskih procesa.

Nakon pet godina provedbe reforme pravosuđa ostvareni su vidljivi rezultati na području jačanja neovisnosti, nepristranosti, profesionalnosti i učinkovitosti pravosuđa. Reforma pravosuđa sada se nalazi u završnoj fazi čije mjere su usmjerene na četiri ključna područja: daljnje jačanje neovisnosti pravosuđa, završetak racionalizacije mreže sudova i državnih odvjetništava, reforma ovrhe te rješavanje tzv. starih predmeta.

Provođenje reforme pravosuđa u djelokrugu je Ministarstva pravosuđa. Međutim, u reformi pravosuđa aktivno sudjeluju sve pravosudne instance od Vrhovnog suda Republike Hrvatske, Državnog odvjetništva Republike Hrvatske do svakog pojedinačnog suca i državnog odvjetnika u Hrvatskoj. Važnu ulogu u praćenju, poticanju i usmjeravanju provedbe reforme ima Vijeće za praćenje provedbe reforme pravosuđa u čijem su sastavu najvažniji pravosudni dužnosnici (ministar pravosuđa, predsjednik Vrhovnoga suda, glavni državni odvjetnik, predsjednica Odbora za pravosuđe Hrvatskoga sabora, predsjednik Hrvatske javnobilježničke komore te predsjednik Hrvatske odvjetničke komore).

Neovisnost

Hrvatska Ustavom jamči samostalnost i neovisnost sudbene vlasti koju obavljaju sudovi ustanovljeni zakonom. Bitan čimbenik samostalnosti i neovisnosti jest Državno sudbeno vijeće (DSV) kao jedino tijelo ovlašteno za imenovanje, razrješenje i odlučivanje o stegovnoj odgovornosti sudaca. DSV se sastoji od 11 članova (7 sudaca, 2 odvjetnika i 2 sveučilišna profesora pravnih znanosti) koje imenuje Hrvatski sabor.

Ustav definira Državno odvjetništvo kao samostalno i neovisno pravosudno tijelo ovlašteno i odgovorno za kazneni progon, zaštitu imovine Republike Hrvatske te zaštitu Ustava i zakona. Državnoodvjetničko vijeće (DOV) određeno je kao jedino tijelo ovlašteno za imenovanje, razrješenje i odlučivanje o stegovnoj odgovornosti zamjenika državnih odvjetnika. DOV se sastoji od 11 članova (7 zamjenika državnih odvjetnika, 2 zastupnika u Hrvatskom saboru i 2 sveučilišna profesora pravnih znanosti) koje imenuje Hrvatski sabor.

DSV i DOV se u svojim imenovanjima i odlukama o napredovanju pridržavaju objektivnih pokazatelja. Kroz DSV i DOV odlučujući utjecaj na imenovanja u pravosuđu ima profesija budući da suci i zamjenici državnih odvjetnika kandidiraju članove DSV-a i DOV-a, a ujedno čine većinu njihovih članova. Iako postojeći sustav osigurava visok stupanj neovisnosti pravosuđa, daljnjim promjenama pravnog okvira uklonit će se svaki eventualni rizik utjecaja politike na pravosuđe.

Odvjetništvo i javno bilježništvo su zakonima uređene samostalne i neovisne službe od javnog interesa povjerene fizičkim osobama. Zakonom su propisani uvjeti za obavljanje službe, načini udruživanja, stegovna odgovornost te ovlaštenja odvjetnika i javnih bilježnika.

Početak karijere u pravosuđu započinje **vježbeništvom**. Vježbeništvo u sudovima i državnim odvjetništvima, kao i uvjeti i način polaganja pravosudnog ispita, regulirani su Zakonom o vježbenicima u pravosudnim tijelima i pravosudnom ispitu (NN 84/08 i 75/09) koji je stupio na snagu 1. siječnja 2009. Sudski i državnoodvjetnički vježbenici primaju se u službu putem javnog natječaja isključivo na temelju ostvarenog broja bodova koji se određuje na osnovi ocjena završenog sveučilišnog diplomskog studija prava, postignuća na diplomskom i poslijediplomskom studiju prava, pisane provjere znanja te provedenog strukturiranog razgovora.

Važna pretpostavka neovisnosti pravosuđa jest postojanje **objektivnih i transparentnih kriterija imenovanja i napredovanja** pravosudnih dužnosnika budući da jedino one osobe koje su imenovane zahvaljujući vlastitim sposobnostima mogu biti u potpunosti neovisne od bilo kakvog vanjskog utjecaja.

Hrvatska je novim paketom zakona donesenim slijedom Strateške studije Vlade Republike Hrvatske (Zakoni o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima, Zakona o Državnom sudbenom vijeću i Zakona o Državnom odvjetništvu te novi Zakon o Pravosudnoj akademiji) postavila novi zakonodavni okvir sustava selekcije, izobrazbe, imenovanja i napredovanja pravosudnih dužnosnika tj. sudaca i državnih odvjetnika. Nov sustav temelji se na jednoobraznim, objektivnim i transparentnim kriterijima za svaki korak u karijeri dužnosnika.

Sukladno odredbama Zakona o Pravosudnoj akademiji, koji je stupio na snagu 1. siječnja 2010., ključan korak u karijeri **pravosudnih dužnosnika** koji se po prvi puta imenuju na pravosudnu dužnost jest upis u *Državnu školu za pravosudne dužnosnike* kao zasebnu jedinicu Pravosudne akademije. Na javni natječaj za upis u Državnu školu mogu se javiti svi hrvatski državljani s položenim pravosudnim ispitom. Pravosudni ispit učinjen je jednoobraznim i objektivnim čime je jasnim sustavom bodovanja omogućeno transparentno rangiranje uspjeha kandidata. Polaznici Državne škole prolaze testiranje svih relevantnih sposobnosti i znanja prilikom prijema te prilikom završetka dvogodišnjeg školovanja. DSV i DOV imenuje nove suce i državne odvjetnike isključivo na temelju ostvarenih rezultata u Državnoj školi.

Do imenovanja prve generacije sudaca koja će završiti Državnu školu za pravosudne dužnosnike 2012., izmjenama Zakona o Državnom sudbenom vijeću iz prosinca 2009. regulirano je prijelazno razdoblje imenovanja sudaca. Prilikom imenovanja sudaca po prvi puta DSV će na temelju pismenog testiranja i usmenog razgovora sastaviti listu prvenstva i donijeti odluku o imenovanju kandidata s najvećim brojem bodova. Prilikom imenovanja na viši sud kriterij je ocjena o obnašanju sudačke dužnosti u posljednje tri godine, na temelju koje će DSV izraditi listu prvenstva.

Suci i državni odvjetnici imenuju se prvi puta na rok od 5 godina nakon kojega se ocjenjuju i prolaze postupak trajnog imenovanja. S obzirom da su izmjenama pravnog okvira uvedeni objektivni i transparentni kriteriji za imenovanje pravosudnih dužnosnika, stvoreni su uvjeti za ukidanje probnog roka od 5 godina.

Sustav **napredovanja** također je unaprijeđen te je zasnovan na objektivnim i transparentnim kriterijima. Formalni uvjeti za suce viših sudova u Hrvatskoj (županijski sudovi, Visoki prekršajni sud, Visoki trgovački sud, Visoki upravni sud te Vrhovni sud) propisani su Zakonom o sudovima u vidu potrebnog radnog iskustva na mjestu pravosudnog dužnosnika. Za napredovanje, odnosno imenovanje na više sudove, ključne su ocjene o obnašanju sudačke dužnosti.

Sudačka vijeća redovito ocjenjuju rad sudaca, a sastavljena su isključivo od sudaca koje biraju suci pojedinih sudova. Ocjenjivanje se vrši u skladu sa Poslovníkom o radu sudačkih vijeća i Metodologijom izrade ocjene sudaca. Metodologiju donosi DSV uz prethodno mišljenje svih predsjednika sudačkih vijeća i Vrhovnog suda. Metodologija predstavlja jedinstvene, objektivne i transparentne kriterije na temelju kojih se utvrđuje ocjena obnašanja sudačke dužnosti.

Suci mogu biti premješteni, privremeno udaljeni od obavljanja dužnosti i razriješeni samo u iznimnim slučajevima propisanim Ustavom i zakonom. Suci i Glavni državni odvjetnik imaju *imunitet* uređen Ustavom i zakonom. Sudac ne smije biti pozvan na odgovornost, pritvoren ili kažnjen za izraženo mišljenje ili glasovanje pri donošenju sudske odluke, osim ako je riječ o kršenju zakona od strane suca koje je kazneno djelo. Sudac ne smije biti pritvoren niti se protiv njega smije pokrenuti kazneni postupak bez odobrenja DSV-a osim ako je zatečen u činjenju kaznenog djela za koje je propisana kazna zatvora u trajanju duljem od 5 godina.

Državni odvjetnici ocjenjuju se na temelju mjerila utvrđenih Uputom o ocjenjivanju koju je donio Glavni državni odvjetnik. Ocjenu daje nadređeni državni odvjetnik. Ocjena je presudna za donošenje odluke o imenovanju na trajnu dužnost ili za imenovanje na viša državna odvjetništva. Državni odvjetnik ili zamjenik državnog odvjetnika ima pravo podnošenja prigovora protiv ocjene o kojem odlučuju kolegij Državnog odvjetništva Republike Hrvatske ili nadređeni državni odvjetnik nakon pribavljenog mišljenja kolegija.

Hrvatska je izmjenama Zakona o sudovima iz 2009. unaprijedila sustav imenovanja predsjednika sudova. Prema novom sustavu predsjednike imenuje ministar na prijedlog predsjednika Vrhovnog suda. Glavni kriteriji za donošenje odluke su ocjena obnašanja sudačke dužnosti, mišljenje sudačkog vijeća o kandidatima za predsjednika te priloženi program rada kandidata.

Nepriistranost, odgovornost i profesionalna etika

Hrvatska Ustavom jamči jednakost svih osoba pred zakonom te propisuje dužnost poštivanja Ustava, zakona i pravnog poretka Republike Hrvatske. Vrhovni sud, kao najviši sud osigurava jedinstvenu primjenu zakona i ravnopravnost građana.

Sustav odgovornosti u pravosuđu uređen je Ustavom, zakonima te relevantnim etičkim kodeksima (Kodeks sudačke etike, Etički kodeks državnih odvjetnika, Kodeks odvjetničke etike i Kodeks javnobilježničke etike). Ovisno o težini povrede, postoji nekoliko stupnjeva odgovornosti pravosudnih dužnosnika čiji raspon seže od utvrđenja povrede etičkih kodeksa pa sve do stegovne odgovornosti, odnosno kaznene odgovornosti.

Povreda *Kodeksa sudačke etike* sankcionira se kroz postupak pred sudačkim vijećem, odnosno kroz stegovni postupak pred DSV-om, a povreda *Etičkog kodeksa državnih odvjetnika i zamjenika državnih odvjetnika* pred DOV-om. Na kršenje se može pozvati svaki građanin, a utvrđena povreda Kodeksa se evidentira te ulazi u buduću ocjenu obnašanja dužnosti suca.

Stegovna odgovornost sudaca i stegovni postupak uređen je Zakonom o DSV-u. Postupak su ovlašteni pokrenuti predsjednik suda, predsjednik neposredno višeg suda, sudačko vijeće te ministar pravosuđa, a provode ga posebna tijela DSV-a. Odluka o odgovornosti se javno objavljuje te protiv nje postoji mogućnost žalbe Ustavnom sudu. Sankcije mogu biti ukor, novčana kazna i razrješenje od dužnosti. Ukori i novčana kazna sprečavaju napredovanje suca kroz 2, odnosno 3 godine. Novim izmjenama i dopunama Zakona o sudovima (NN 153/09) uvedena je obveza predsjednika suda da pokrene stegovni postupak u slučaju da sudac bez opravdanog razloga nije donio u jednogodišnjem razdoblju broj odluka utvrđen Okvirnim mjerilima za rad sudaca ili ako je neuredno obnašao sudačku dužnost. Ukoliko sudac zbog opravdanih razloga nije u jednogodišnjem razdoblju donio potreban broj odluka, predsjednik dotičnog suda dužan je izvijestiti predsjednika neposredno višeg suda koji su to opravdani razlozi.

Stegovna odgovornost državnih odvjetnika regulirana je Zakonom o državnom odvjetništvu. Stegovni postupak ovlašten je pokrenuti državni odvjetnik, viši državni odvjetnik te ministar pravosuđa, a provodi ga DOV. Protiv odluke DOV-a moguće je pokrenuti upravni spor. Stegovna odgovornost javnih bilježnika i odvjetnika propisana je zakonom te je u nadležnosti strukovnih komora.

Suci uživaju imunitet, no protiv sudaca policija može provoditi predistražne radnje bez ikakvih ograničenja i bez unaprijed traženih dopuštenja od bilo kojeg tijela. Državni odvjetnici ne uživaju imunitet i protiv njih se može voditi kazneni postupak bez ikakvih ograničenja.

U Hrvatskoj postoji *sustav utvrđivanja i praćenja promjena imovine pravosudnih dužnosnika*. Svi suci i državni odvjetnici imaju obvezu dostaviti Ministarstvu pravosuđa izvješća o imovini kada stupaju na dužnost, nakon prestanka obavljanja dužnosti te u slučaju bitne promjene. Nepoštivanje navedene obveze predstavlja stegovnu odgovornost.

Na području profesionalne etike, dužnosti i odgovornosti provodi se sustavno usavršavanje dužnosnika kroz Pravosudnu akademiju koja je u tu svrhu razvila posebne module.

Dodjela sudskih predmeta u rad kao i preraspodjela istih precizno su uređene Zakonom o sudovima i Sudskim poslovnikom, a temelje se na abecednom redu imena sudaca. Uvođenjem informacijske tehnologije na sudove (sustav ICMS i drugi) omogućit će se automatska, nasumična dodjela predmeta u rad na svim sudovima. U 2009. nasumična dodjela uvedena je na 10 sudova.

Profesionalnost i stručnost

Stručno usavršavanje **vježbenika** obavlja se sukladno Zakonu o vježbenicima u pravosudnim tijelima i pravosudnom ispitu. Kontinuirano usavršavanje savjetnika i pravosudnih dužnosnika vrši se prema godišnjim Programima stručnog usavršavanja usvojenih temeljem Višegodišnje strategije stručnog usavršavanja.

Pravosudni dužnosnici u Hrvatskoj imaju pravo i obvezu stručno se usavršavati. Njihovo obrazovanje za mjesto suca, odnosno državnog odvjetnika, započinje upisom u **Državnu školu**. Postupak upisa provodi posebno Povjerenstvo za upis u Državnu školu i provođenje završnog ispita imenovano od strane DSV-a i DOV-a. U Državnu školu mogu se upisati svi hrvatski državljani sa položenim pravosudnim ispitom. Upis u Državnu školu vrši se temeljem liste prvenstva kandidata koja se utvrđuje isključivo temeljem uspjeha na pravosudnom ispitu te uspjeha na psihološkom i usmenom testu. Protiv odluke o utvrđenoj listi prvenstva kandidati imaju pravo prigovora DSV-u, odnosno DOV-u.

Obrazovanje u Državnoj školi traje 2 godine, a sastavljeno je od teorijskog dijela i stručnih radionica te praktičnog dijela uz vodstvo i nadzor iskusnih dužnosnika – mentora. Obrazovanje završava polaganjem završnog ispita pred Povjerenstvom. Povjerenstvo zatim utvrđuje završne ocjene kandidata na temelju kojih DSV i DOV sastavljaju liste prvenstva za imenovanje sudaca i zamjenika državnih odvjetnika. Liste prvenstva objavljuju se na internetskim stranicama DSV-a, odnosno DOV-a.

Na području obrazovanja središnji značaj ima **Pravosudna akademija** koja je od 1. siječnja 2010. izdvojena iz Ministarstva pravosuđa u zasebnu i neovisnu instituciju financiranu iz državnog proračuna. Imajući u vidu važnost djelatnosti Pravosudne akademije u državnom proračunu za 2010. osigurana su sredstva za njezino funkcioniranje u iznosu od 29.162.500 kn (3.994.863 eura) što je povećanje za 79,54% u odnosu na 2009. kada su bila osigurana proračunska sredstva u iznosu od 5.967.821 kn (817.509 eura).

Pravosudna akademija preuzela je znanje, iskustvo, sredstva za rad, zaposlenike i dokumentaciju dosadašnje Pravosudne akademije i 5 regionalnih centara. Djelatnost Pravosudne akademije obuhvaća inicijalno usavršavanje pravosudnih dužnosnika kroz Državnu školu, stručno usavršavanje vježbenika i savjetnika te kontinuirano, cjeloživotno usavršavanje pravosudnih dužnosnika. Zakonom o Pravosudnoj akademiji otvorena je mogućnost stvaranja programa i aktivnosti za prijenos znanja i iskustva na sve druge pravnike i profesionalce koji rade ili dolaze u doticaj s pravosuđem.

Iz upravljanja i stručne djelatnosti Pravosudne akademije gotovo je u potpunosti isključen utjecaj izvršne i zakonodavne vlasti. Na čelu Pravosudne akademije jest Upravno vijeće sastavljeno od 9 članova iz redova čelnika Vrhovnog suda, DSV-a, DOV-a, visokih pravosudnih dužnosnika, ministra pravosuđa te predstavnika sveučilišnih nastavnika pravnih znanosti. Za programe usavršavanja i rada Pravosudne akademije odgovorno je Programsko

vijeće koje se sastoji od iskusnih pravosudnih dužnosnika i sveučilišnih nastavnika pravnih znanosti. Pravosudna akademija je u 2009. donijela Program stručnog usavršavanja za 2010.

Hrvatska javnobilježnička komora i Hrvatska odvjetnička komora osnovale su 2007. **Javnobilježničku akademiju** odnosno **Odvjetničku akademiju** u cilju stručne izobrazbe vježbenika, bilježnika i odvjetnika.

Učinkovitost

S ciljem povećanja učinkovitosti pravosudnog sustava, Hrvatska posebnu pozornost posvećuje **smanjenju broja neriješenih sudskih predmeta**. Stopa rješavanja postojećih neriješenih sudskih predmeta veća je od priljeva novih predmeta čime su stvoreni uvjeti za kontinuirano smanjivanje zaostataka.

Na dan 31. prosinca 2004. na svim sudovima u Hrvatskoj bilo je ukupno 1.640.365 neriješenih predmeta, dok su na dan 31. prosinca 2009. na svim sudovima bila ukupno 795.722 neriješena predmeta, što predstavlja smanjenje za 51,49%. Navedeni ukupni broj na dan 31. prosinca 2009. se sastojao od:

- 483.004 građanskih predmeta (među kojima 30.821 trgovačkih, 115.051 ovršnih i 82.552 zemljišnoknjižnih predmeta),
- 42.909 kaznenih predmeta,
- 36.492 upravnih predmeta i
- 233.317 prekršajnih predmeta.

Hrvatska sada svoje napore usmjerava na grupu tzv. starih predmeta, odnosno predmeta koji su stariji od tri godine. U strukturi predmeta starijih od tri godine prednjače građanski predmeti. Broj neriješenih starih građanskih predmeta u razdoblju od 31. prosinca 2007. do 31. prosinca 2009. smanjen je sa 149.250 na 84.251, što je smanjenje za 43,56%. U odnosu na kaznene predmete u razdoblju od 31. prosinca 2007. do 31. prosinca 2009. broj starih neriješenih predmeta smanjen je sa 9.275 na 3.667, što je smanjenje za 60,47%.

Paralelno s rješavanjem neriješenih zemljišnoknjižnih predmeta, do 31. prosinca 2009. verificirani su svi zemljišnoknjižni ulošci.

S ciljem **skraćivanja duljine trajanja sudskih postupaka** te **jačanja procesne discipline** pristupilo se izmjeni svih procesnih zakona. Usvojen je novi Prekršajni zakon (NN 107/07) i Zakon o kaznenom postupku (NN 152/08, 76/09), doneseni su Zakon o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona (NN 67/08), Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (NN 84/08) i njegov Ispravak (NN 123/08). Hrvatska je u siječnju 2010. usvojila novi Zakon o upravnim sporovima.

U Hrvatskoj postoji sustav **zaštite prava na suđenje u razumnom roku**. Zaštita prava na suđenje u razumnom roku pred određenim sudom stavljena je u nadležnost neposredno višeg suda, odnosno u nadležnost Vrhovnog suda Republike Hrvatske. Postupajući prema zahtjevu stranaka za suđenje u razumnom roku viši sudovi su u mogućnosti ubrzati sudske postupke koje provode niži sudovi, određujući rok u kojemu sud pred kojim je postupak u tijeku mora donijeti odluku te određivanjem primjerene naknade kao kompenzacije za povrijeđeno pravo. Posljednjim izmjenama i dopunama Zakona o sudovima (NN 153/09) postupak po ovim zahtjevima dodatno je postrožen. Određen je tromjesečni rok u kojem viši sud mora odlučiti o

zahtjevu, a predviđeni su i jasni mehanizmi sankcioniranja sudaca koji ne postupe po nalogu višeg suda, stegovno i materijalno.

Nadzor nad obavljanjem poslova pravosudne uprave u sudovima i državnom odvjetništvu u djelokrugu je Sektora pravosudne inspekcije Ministarstva pravosuđa. U Sektoru je sistematizirano šest mjesta za pravosudne inspektore, a praktična iskustva su pokazala potrebu za dodatnim kadrovskim jačanjem. Ovlasti pravosudne inspekcije uređene su Zakonom o sudovima i Zakonom o državnom odvjetništvu. Početkom svake godine donosi se godišnji plan nadzora pravosudnih tijela.

Nadzor nad načinom obavljanja javnobilježničkog posla obavljaju Ministarstvo pravosuđa i Hrvatska javnobilježnička komora.

U cilju smanjenja troškova i podizanja učinkovitosti, Hrvatska uspješno provodi projekt **racionalizacije mreže sudova** putem spajanja sudova iste vrste. Ukupan broj sudova smanjen je s 260 na 168 što predstavlja smanjenje za 35,39%. Hrvatska je smanjila mrežu općinskih sudova s prijašnjih 108 na sadašnjih 67 sudova što predstavlja smanjenje za 37,97% (Zakon o područjima i sjedištima sudova (NN 85/08)). Broj prekršajnih sudova smanjen je s 114 na 63 što predstavlja smanjenje za 44,74% (Zakonom o područjima i sjedištima prekršajnih sudova (NN 137/09)). Funkcionalno spajanje općinskih sudova stupilo je na snagu 1. siječnja 2009., a prekršajnih sudova 1. siječnja 2010. Fizičko spajanje provodi se etapno ovisno o raspoloživim financijskim sredstvima pa je u 2009. fizički spojeno prvih devet općinskih sudova. Krajnji rok fizičkog spajanja jest 31. prosinca 2019. Umjesto sadašnjeg Upravnog suda 1. siječnja 2012. upravno će sudovanje preuzeti četiri upravna suda te Visoki upravni sud. Konačan broj sudova u Hrvatskoj bit će ustanovljen završetkom projekta racionalizacije županijskih i trgovačkih sudova.

Paralelno s racionalizacijom mreže sudova **racionalizirana je i mreža državnih odvjetništava**. Mreža općinskih državnih odvjetništava smanjena je s dosadašnjih 71 na 55 što predstavlja smanjenje za 23% (Zakon o područjima i sjedištima državnih odvjetništava (NN 146/08)).

Provedba reforme pravosuđa i povećanje učinkovitosti pravosudnog sustava kontinuirano se podupire **izdvajanjem znatnih financijskih sredstava** iz državnog proračuna. Za 2008. proračun Ministarstva pravosuđa iznosio je 2.574.516.527 kn (352.673.496 eura), što predstavlja 2,02% ukupnog državnog proračuna, za 2009. 2.569.120.387 kn (351.934.299 eura), što predstavlja 1,93% ukupnog državnog proračuna, a za 2010. 2.643.217.800 kn (362.084.630 eura), što predstavlja 1,87% ukupnog državnog proračuna.

Na razinu učinkovitosti negativno utječe postojeća nekvalitetna pravosudna **infrastruktura i oprema** koja predstavlja problem za stvaranje primjerenih uvjeta za rad pravosudnih dužnosnika. Od ukupno 168 sudova trenutačno samo 25% ima zadovoljavajuće radne uvjete. Najlošije stanje vezano je uglavnom uz općinske i prekršajne sudove. Iako su sudovi opremljeni računalima, u pojedinim slučajevima ne postoji sva potrebna IT oprema pa od prekršajnih sudova tek manji dio ima pristup Internetu. Državno odvjetništvo također nema svu potrebnu IT opremu niti ima u potpunosti pristup Internetu.

U cilju modernizacije sudske uprave Hrvatska potiče **uvođenje modernih informatičkih tehnologija** u pravosuđe. Hrvatska je na sve općinske sudove 2007. uvela program e-statistike koji omogućuje statističko praćenje rada svih općinskih sudova te pojedinačnih sudaca.

Hrvatska na sudove uvodi eSpis - Jedinstveni sustav za upravljanje sudskim predmetima (ICMS - Integrated Court Case Management System) koji omogućuje vođenje upisnika, nasumičnu dodjelu predmeta te praćenje kretanja predmeta. Sustav je do kraja 2009. uveden na 3 općinska suda, 2 trgovačka suda, 2 županijska suda, na Visoki trgovački sud te na Vrhovni sud Republike Hrvatske.

Hrvatska je u 2009. uspješno implementirala projekt „e-Tvrtka“ na svim registrima trgovačkih sudova koji omogućava osnivanje društva s ograničenom odgovornošću s temeljnim kapitalom u novcu elektroničkim putem u roku od 24 sata. Time je značajno unaprijeđen rad trgovačkih sudova budući da je postupak upisa u sudski registar postao učinkovitiji i jeftiniji.

U Državno odvjetništvo uvodi se Sustav za praćenje predmeta (CTS – Case Tracking System).

Hrvatska je u 2009. uvela JCMS sustav (Judicial Case Management System) u osnovnom opsegu na sve prekršajne sudove. Navedeni sustav omogućava vođenje upisnika, praćenje kretanja predmeta te statističku podršku prekršajnom sudovanju.

U okviru reforme zemljišnoknjižnog sustava Republika Hrvatska provodi vrlo kompleksan projekt uspostave Zajedničkog informacijskog sustava katastra i zemljišnih knjiga (ZIS). Podaci iz EOP-zemljišnih knjiga su dostupni javnosti na web stranici Ministarstva pravosuđa.

Hrvatska je u 2009. implementirala program podrške sustavu besplatne pravne pomoći kojim se u realnom vremenu može vršiti kompletan nadzor nad radom svih ureda državne uprave u županijama na poslovima vezanim uz pružanje besplatne pravne pomoći.

Alternativno rješavanje sporova

Razvoj sustava alternativnih načina rješavanja sporova od posebnog je interesa za Hrvatsku koja je i stranka svih relevantnih međunarodnih konvencija u tom području. Alternativno rješavanje sporova u Hrvatskoj obuhvaća mirenje i arbitražu, a regulirano je Zakonom o mirenju (NN 163/03, 79/09), Zakonom o arbitraži (NN 88/01) i Zakonom o parničnom postupku (NN 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 123/08). S ciljem daljnjeg razvoja sustava i usklađivanja sa pravnom stečevinom EU, Vlada je 14. svibnja 2009. usvojila Stratešku studiju razvoja sustava mirenja u građanskim i trgovačkim postupcima u Hrvatskoj.

U Hrvatskoj je mirenje moguće na svim redovnim i specijaliziranim (trgovačkim) sudovima tijekom cijelog postupka. Omogućeno je i izvansudsko mirenje za vrijeme sudskog spora kao i prije sudskog postupka kod centara za mirenje pri zainteresiranim institucijama. Status i ovlaštenja izmiritelja su definirani Zakonom o mirenju, u skladu s kojim je izrađen i Pravilnik o registru izmiritelja i standardima za akreditiranje institucija za mirenje i izmiritelja.

Unapređenju alternativnih načina rješavanja sporova pridonose edukacije i treninzi za izmiritelje (suci i sudski savjetnici) koje kontinuirano provodi Pravosudna akademija od 2006. U sklopu projekta „Jačanje mirenja kao alternativnog načina rješavanja sudskih sporova“ koji je dovršen u studenom 2009. provedena je edukacija, izrađeni su materijali značajni za obuku i rad te je izrađena web stranica i ostali promotivni materijali. Na osnovu preporuka dobivenih

temeljem projekta, u studenom 2009. usvojeni su Pravilnik o registru izmiritelja i standardima za akreditiranje institucija za mirenje i izmiritelja te Etički kodeks za izmiritelje.

Radi praćenja provedbe i razvoja sustava alternativnih načina rješavanja sporova osnovano je Povjerenstvo za alternativne načine rješavanja sporova kao neovisno savjetodavno tijelo sačinjeno od 11 članova (predstavnici pravosuđa i uključenih neovisnih institucija).

Postupci za ratne zločine

Hrvatska je u potpunosti privrženica punoj suradnji s Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju (MKSJ). Suradnja Hrvatske s MKSJ uređena je Ustavnim zakonom o suradnji Republike Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom (NN 32/96).

Hrvatska je planove glavnih aktivnosti za rješavanje pitanja procesuiranja ratnih zločina definirala Akcijskim planom za reformu pravosuđa koji sadrži posebno poglavlje vezano za ratne zločine, Akcijskim planom za rad na predmetima ratnih zločina DORH-a te Akcijskim planom za rad na predmetima ratnih zločina MUP-a. Sve mjere definirane ovim akcijskim planovima uspješno su provedene, čime je osigurana nepristranosti i stručnosti u procesuiranju počinitelja ratnih zločina neovisno o njihovoj etničkoj pripadnosti.

Kao rezultat provedbe mjera iz akcijskih planova, kao i ranijih aktivnosti, tijekom 2008. i 2009. postignut je zamjetan napredak u odnosu na mnogobrojna pitanja.

U Hrvatskoj se sve učestalije koristi mogućnost svjedočenja putem video-veze. Razvijen je sustav podrške svjedocima i žrtvama kaznenih djela te je novim Zakonom o kaznenom postupku (ZKP), koji je stupio na snagu 1. siječnja 2009., te izmjenama Kaznenog zakona koje propisuju kaznenopravnu zaštitu identiteta na sve zaštićene i ugrožene svjedoke u smislu odredbi ZKP-a osigurana sigurnost iskaza svjedoka/održavanje integriteta iskaza svjedoka.

Lista odvjetnika ovlaštenih za zastupanje u predmetima ratnih zločina objavljena je na web stranici HOK-a te je imenovanje odvjetnika s te liste postala uobičajena praksa čime je osigurana adekvatna obrana u predmetima ratnih zločina.

Kako bi se postigao potpuni integritet postupaka za ratne zločine, tijekom 2008. i 2009. posebna pozornost posvećena je presudama donesenim u odsutnosti okrivljenika te tužiteljskim standardima u postupcima za ratne zločine. S tim ciljem Hrvatska je prilagodila zakonodavni okvir, pregledala sve presude za ratne zločine donesene u odsutnosti i pokrenula obnovu postupka u predmetima u kojima je za to postojala osnova.

Kako bi se riješilo posljednje otvoreno pitanje u procesuiranju ratnih zločina, definiran je jedinstven pristup u rješavanju još neprocesuiranih ratnih zločina uz određivanje prioriteta u cilju poduzimanja odgovarajućih mjera radi otkrivanja neposrednih počinitelja. U ovome izuzetnu ulogu ima regionalna suradnja državnih odvjetnika te razvoj baze podataka koji omogućuje nastavak uspješne suradnje u međusobnoj razmjeni podataka i pravnoj pomoći u radu na predmetima ratnih zločina.

II. b. SUZBIJANJE KORUPCIJE

Općenito

Hrvatska ima uspostavljen **pravni okvir** za suzbijanje korupcije. Među zakonima najvažnije mjesto zauzimaju: Kazneni zakon (NN 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08), Zakon o kaznenom postupku (NN 152/08, 76/09), Zakon o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (NN 76/09), Zakon o državnom odvjetništvu (NN 76/09, 153/09), Zakon o sprečavanju pranja novca i financiranja terorizma (NN 87/08, 76/09), Zakon o sprečavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti (NN 163/03, 94/04, 48/05, 141/06, 60/08, 38/09), Zakon o državnim službenicima (NN 92/05, 142/06, 77/07, 107/07, 27/08), Zakon o službenicima i namještenicima u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 86/08), Zakon o financiranju političkih stranaka, nezavisnih lista i kandidata (NN 1/07), Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela (NN 151/03, 110/07), Zakon o zaštiti svjedoka (NN 163/03), Zakon o pravu na pristup informacijama (NN 172/03), Zakon o javnoj nabavi (NN 110/07, 125/08), Zakon o sustavu unutarnjih financijskih kontrola u javnom sektoru (NN 141/06), Zakon o radu (NN 149/09), Zakon o sudovima (NN 150/05, 16/07, 113/08, 153/09), Zakon o državnoj reviziji (NN 70/93, 48/95, 105/99, 44/01, 177/04). Hrvatska je svjesna da je zbog same prirode korupcije pravni okvir potrebno kontinuirano unapređivati kako bi institucije mogle učinkovito odgovoriti na nove pojavne oblike korupcije. Posebice, Hrvatska će unapređivati zakonodavni okvir za financiranje političkih stranaka i pristup informacijama.

Hrvatska je stranka svih glavnih međunarodnopravnih instrumenata za suzbijanje korupcije, među kojima se ističu: Konvencija Ujedinjenih naroda protiv korupcije (NN-MU 2/05), Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta (NN-MU 14/02), Kaznenopravna konvencija Vijeća Europe o korupciji (NN-MU 11/00), Dodatni protokol uz Kaznenopravnu konvenciju Vijeća Europe (NN-MU 3/05), Građanskopravna konvencija Vijeća Europe o korupciji (NN-MU 6/03), Konvencija o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenih kaznenim djelom (NN-MU 14/97), Međunarodna konvencija o suzbijanju financiranja terorizma (NN-MU 16/03), Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju terorizma (NN-MU 10/07), Konvencija Vijeća Europe o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenog kaznenim djelom te o financiranju terorizma (NN-MU 5/08).

Od 2000. godine Hrvatska aktivno sudjeluje u radu GRECO-a (Group of States against Corruption) utemeljenog od strane Vijeća Europe. Sukladno zaključcima GRECO-a od 8. listopada 2009., Hrvatska je u krugu zemalja koje su ispunila sve preporuke iz drugog evaluacijskog kruga, provedenog u razdoblju od 2003. do 2006. na temu *prihodi od korupcije, javna uprava i korupcija, pravne osobe i korupcija*. Temeljem Izvješća od 4. prosinca 2009. iz trećeg evaluacijskog kruga na temu *kaznenopravnih inkriminacija i transparentnosti financiranja političkih stranaka*, Hrvatska je dobila 11 preporuka koje će biti polazište za unapređenja postojećeg zakonodavnog okvira i jačanje implementacijskih kapaciteta.

Višegodišnji pristup u borbi protiv korupcije definiran je Strategijom suzbijanja korupcije koju je Hrvatski sabor donio 19. lipnja 2008. Kako bi se osigurala učinkovita provedba Strategije, Vlada Republike Hrvatske je 25. lipnja 2008. usvojila Akcijski plan kojim su precizno određene provedbene mjere, nositelji mjera, rokovi izvršenja te potrebna sredstva.

Hrvatska ima uspostavljen **institucionalni okvir za provedbu antikorupcijske politike** koji obuhvaća Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za praćenje provedbe mjera suzbijanja korupcije, Sektor za suzbijanje korupcije pri Ministarstvu pravosuđa te Nacionalno vijeće za praćenje provedbe Strategije suzbijanja korupcije pri Hrvatskom saboru.

Povjerenstvo za praćenje provedbe mjera suzbijanja korupcije osnovano je 10. travnja 2008. (NN 44/08, 121/08, 139/08) sa zadaćom koordinacije provedbe antikorupcijskih mjera, predlaganja i osmišljavanja novih mjera te jačanja međuinstitucionalne suradnje. Od 16. listopada 2009. Povjerenstvo djeluje na najvišoj političkoj razini s predsjednicom Vlade kao nacionalnim koordinatorom i predsjednikom Povjerenstva. U Ministarstvu pravosuđa ustrojen je Sektor za suzbijanje korupcije koji ima ulogu tajništva Povjerenstva, dok je unutar svakog tijela uključenog u rad Povjerenstva određen koordinator te odgovarajuća ustrojstvena jedinica za provedbu i izvještavanje o provedbi mjera iz Akcijskoga plana.

Pri Hrvatskom saboru djeluje Nacionalno vijeće za praćenje provedbe Strategije suzbijanja korupcije koje ima zadaću parlamentarnog nadzora nad provedbom antikorupcijske politike, što uključuje Strategiju i Akcijski plan suzbijanja korupcije. Osim nadzora, Nacionalno vijeće potiče i organizira tematske rasprave vezane uz sprečavanje korupcije te predlaže mjere za daljnje unapređenje antikorupcijske politike.

Hrvatska ima uspostavljen **institucionalni okvir za učinkovito otkrivanje, progon i sankcioniranje** koruptivnih kaznenih djela (tzv. USKOČKA VERTIKALA) koji obuhvaća: Policijski nacionalni ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta sa središnjim strateškim uredom u Zagrebu te regionalnim operativnim odjelima u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku (PNUSKOK); Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta kao posebno državno odvjetništvo (USKOK); posebne odjele na županijskim sudovima u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku nadležne za postupanje u predmetima iz nadležnosti USKOK-a. PNUSKOK je u potpunosti funkcionalan od 23. rujna 2009., dok su posebni sudski odjeli na županijskim sudovima u funkciji od 1. ožujka 2009. kada je imenovano 56 sudaca za rad na predmetima iz djelokruga USKOK-a. Od 1. srpnja 2009. u odnosu na kaznena djela iz nadležnosti USKOK-a u primjeni je novi Zakon o kaznenom postupku koji uvodi tzv. tužiteljsku istragu.

Izmjenama Kaznenog zakona iz prosinca 2008. (NN 152/08) uvedena je **moćnost proširenog oduzimanja imovinske koristi** koja je stečena počinjenjem kaznenog djela iz nadležnosti USKOK-a. Tako se pretpostavlja da je ukupna imovina počinitelja stečena kao imovinska korist od kaznenog djela, osim ako počinitelj ne učini vjerojatnim da je njezino podrijetlo zakonito. Time je teret dokazivanja da je imovina počinitelja kaznenog djela stečena na zakonit način prebačen na počinitelja. Novo rješenje primijenjeno je i u praksi koja pokazuje znatno povećanje vrijednosti oduzete imovine te jačanje procesnog položaja USKOK-a u postupku oduzimanja imovinske koristi. Regionalni uredi PNUSKOK-a obavljaju zadaće otkrivanja i praćenja imovine stečene kriminalnim aktivnostima.

Kako bi se unaprijedio nadzor nad radom sudova u korupcijskim predmetima u listopadu 2008. izmijenjen je Sudski poslovnik. Propisano je prioritarno rješavanje korupcijskih predmeta, obveza predsjednika suda da podnosi mjesečna izvješća o predmetima iz nadležnosti USKOK-a te da vodi računa o dinamici rješavanja tih predmeta. Pri Vrhovnom sudu Republike Hrvatske uspostavljena je baza podataka koja omogućuje statističko praćenje rada na koruptivnim predmetima.

Unutar antikorupcijske politike važno mjesto zauzimaju aktivnosti usmjerene na **suradnju s civilnim društvom i promoviranje nulte tolerancije na korupciju**. U pogledu komunikacije s nevladinim sektorom, uloga je Ureda za udruge Vlade da koordinira rad tijela državne uprave te lokalnih i regionalnih jedinica u cilju unaprjeđenja suradnje s nevladinim organizacijama. Ured redovno organizira okrugle stolove, radionice te druge aktivnosti koje pridonose otvorenom dijalogu između vladinog i nevladinog sektora.

Sprečavanje sukoba interesa

U Hrvatskoj je područje sprečavanja sukoba interesa uređeno u odnosu na državne dužnosnike, pravosudne dužnosnike te državne i lokalne službenike.

Zakon o sprečavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti definira pojam sukoba interesa, preventivne mjere i zabranjena ponašanja u odnosu na **javne dužnosnike**, sadržaj i postupak podnošenja imovinskih kartica dužnosnika koje su javno dostupne, postupak za odlučivanje o sukobu interesa te sankcije za povrede Zakona. Povjerenstvo za odlučivanje o sukobu interesa u javnom postupku odlučuje u predmetima sukoba interesa, nadzire poštivanje Zakonom propisanih obveza te izriče sankcije u slučaju postojanja sukoba interesa odnosno nepoštivanja Zakona. Na web-stranicama Povjerenstva objavljuju se odluke Povjerenstva te smjernice za postupanje državnih dužnosnika u obnašanju javne dužnosti. Povjerenstvo se sastoji od 11 članova koje imenuje Hrvatski sabor. Šest članova Povjerenstva su zastupnici u Hrvatskom saboru, a ostali članovi su ugledni javni djelatnici. Predsjednik i zamjenik predsjednika Povjerenstva biraju se iz redova uglednih javnih djelatnika.

Zakonom o državnim službenicima definirana su zabranjena ponašanja za **državne službenike**, preventivne mjere te sankcije u slučaju kršenja pravila o sukobu interesa. Povreda odredaba Zakona o sprečavanju sukoba interesa predstavlja težu povredu službene dužnosti. Zakonom o službenicima i namještenicima u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 86/08) uređeno je pitanje sukoba interesa **službenika u jedinicama lokalne i područne samouprave** sukladno pravilima koja vrijede za državne službenike.

Integritet i etički kodeksi državnih službenika

Pravni okvir etičkog postupanja državnih službenika uređen je Zakonom o državnim službenicima, Etičkim kodeksom državnih službenika te posebnim Etičkim kodeksima prilagođenim specifičnostima državne službe u pojedinim područjima (unutarnji poslovi, porezna uprava, carinska uprava).

Institucionalni okvir obuhvaća Odjel za etiku u Ministarstvu uprave, mrežu etičkih povjerenika unutar državnog i pravosudnog sustava te Etičko povjerenstvo. Odjel za etiku obavlja stručne poslove koji se odnose na primjenu etičkih načela u odnosu na osobno ponašanje službenika te provodi edukaciju etičkih povjerenika. Unutar svakog tijela državne uprave i pravosudnog tijela imenovani su povjerenici za etiku (sveukupno 319) sa zadaćom praćenja poštivanja Etičkog kodeksa, primanja pritužbi u odnosu na neetičko postupanje službenika i provođenje postupaka u povodu pritužbi. Etičko povjerenstvo djeluje kao neovisno tijelo s ciljem promocije etičkog ponašanja u javnoj upravi, između ostalog, putem praćenja primjene i davanja smjernica za primjenu propisa s područja etičkog postupanja.

Zaštita osoba koje u dobroj vjeri prijavljuju korupciju

Zakon o državnim službenicima jamči zaštitu od neopravdanog prestanka državne službe, uskraćivanja ili ograničavanja prava te zlostavljanja u slučaju kada državni službenik podnese prijavu o opravdanoj sumnji na korupciju odgovornim osobama ili mjerodavnim državnim tijelima. U odnosu na radnike zaposlene u privatnom sektoru, Zakon o radu određuje da prijavljivanje korupcije u dobroj vjeri ne predstavlja opravdani razlog za otkaz ugovora o radu niti se radnika po toj osnovi može staviti u neravnopravni položaj u odnosu na druge radnike.

Zakon o zaštiti svjedoka regulira mogućnost primjene posebnih zaštitnih mjera za osobe koje su izložene ozbiljnijoj opasnosti po život, zdravlje, tjelesnu nepovredivost, slobodu ili imovinu većeg opsega zbog iskazivanja u kaznenim postupcima za koruptivna kaznena djela za koja se može izreći kazna zatvora 5 godina ili teža. Kaznenim zakonom predviđa se sankcioniranje osoba koje primjenjuju bilo koji oblik nezakonitog utjecaja prema osobama koje jesu ili bi mogle biti ispitane kao svjedoci, ugroženi svjedoci ili zaštićeni svjedoci.

Financiranje političkih stranaka

Pitanje financiranja političkih stranaka regulirano je Zakonom o financiranju političkih stranaka, nezavisnih lista i kandidata. Zakonom su zabranjene anonimne donacije, određene su gornje granice donacija u iznosu od 90.000 kn (12.328 eura) za fizičke osobe i 1.000.000 kn (136.986 eura) za pravne osobe te obveza vođenja evidencije o zaprimljenim donacijama. Sredstva za redovito godišnje financiranje političkih stranaka osiguravaju se u državnom proračunu i to za političke stranke koje imaju najmanje jednog zastupnika u Hrvatskom saboru. U pogledu nadzora provedbe Zakona, Državni ured za reviziju je posebice zadužen za reviziju financijskih izvještaja i poslovanja političkih stranaka, nezavisnih lista i kandidata, osobito u dijelu financiranja izbornih kampanja. O provedenoj reviziji sastavlja se Izvješće koje je dostupno javnosti nakon rasprave i usvajanja od strane Hrvatskog sabora.

Hrvatska provodi analizu postojećeg pravnog okvira temeljem koje će pristupiti izmjenama i dopunama Zakona o financiranju političkih stranaka, nezavisnih lista i kandidata, posebno u pogledu financiranja izbornih kampanja.

Pravo na pristup informacijama

Zakonom o pravu na pristup informacijama osigurano je ostvarivanje prava na pristup informacijama fizičkim i pravnim osobama. Zakon se zasniva na načelu javnosti i slobodnog pristupa informacijama koje pred tijela javne vlasti postavlja zahtjev da sve informacije koje posjeduju, kojima raspolažu ili ih nadziru moraju učiniti dostupnima zainteresiranim ovlaštenicima prava na pristup informacijama. Ograničenja prava na pristup informacijama samo su iznimke koje moraju biti zasnovane na Zakonu. Svako tijelo javne vlasti odredilo je posebnu službenu osobu mjerodavnu za ostvarivanje prava na pristup informacijama (službenik za informiranje). U slučaju odbijanja zahtjeva za pristupom informacijama od strane tijela javne vlasti, Zakonom je predviđena sudska zaštita u hitnom postupku pred Upravnim sudom Republike Hrvatske. Nadzor nad primjenom Zakona obavlja Ministarstvo uprave koje izrađuje detaljno godišnje Izvješće s prikazom svih odbijenih zahtjeva za pristup informacijama.

Javne nabave

U postupcima javne nabave, davanja koncesija i odabira privatnog partnera u projektima javno-privatnog partnerstva uspostavljena je **jedinstvena pravna zaštita** za koju je nadležna Državna komisija za kontrolu postupaka javne nabave (DKOM). Preventivni aspekt djelovanja DKOM-a ostvaruje se kroz vođenje Upisnika predmeta DKOM-a na internetskoj stranici u kojem se objavljuju sva rješenja DKOM-a te kroz kontinuiranu izobrazbu o pitanjima pravne zaštite.

Uz aktivnosti DKOM-a, Ministarstvo gospodarstva rada i poduzetništva u svrhu sprječavanja ili otklanjanja nepravilnosti u postupcima javne nabave provodi **nadzor nad primjenom Zakona o javnoj nabavi** kroz obavljanje preventivno-instruktivne djelatnosti. Nadzor kroz obavljanje preventivno-instruktivne djelatnosti provodi se za vrijeme trajanja postupka javne nabave i najkasnije dvije godine od njegova završetka. Na temelju zahtjeva Državnog odvjetništva i redarstvenih vlasti nadzor se može provesti i nakon proteka dvije godine od završetka postupka javne nabave.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o javnoj nabavi (NN 125/08) uvedena je **antikoruptivna klauzula**. Klauzulom se propisuje zabrana sudjelovanja u postupku javne nabave onim gospodarskim subjektima u kojima je čelnik tijela ili član upravnog ili nadzornog tijela naručitelja (obveznika primjene Zakona o javnoj nabavi) istodobno i nositelj određenih prava koja se temelje na udjelu u kapitalu ili poslovnim udjelima u tim gospodarskim subjektima.

S ciljem ostvarivanja ušteta i sprečavanja nepravilnosti u postupcima javne nabave, Hrvatska je 12. studenoga 2009. osnovala Ured za središnju javnu nabavu Vlade Republike Hrvatske koji je nadležan za obavljanje poslova središnje javne nabave za središnja tijela državne uprave.

S ciljem profesionalizacije sustava javnih nabava, intenzivno se provodi specijalistički program izobrazbe u području javne nabave čiji nastavni sadržaj obuhvaća predavanja na temu „Sprečavanje korupcije i etika u sustavu javne nabave”.

Antikorupcijske aktivnosti u području javne nabave detaljnije se obrađuju u sklopu poglavlja 5 – Javne nabave.

Javne financije

Nadzor zakonitosti, regularnosti i pravodobnosti korištenja proračunskih sredstava od strane svih proračunskih korisnika provodi Sektor za proračunski nadzor pri Ministarstvu financija. Pored toga, unutar svakog tijela državne uprave kao proračunskog korisnika ustrojena je jedinica za unutarnju financijsku kontrolu temeljem Zakona o sustavu unutarnjih financijskih kontrola u javnom sektoru (PIFC). Vanjsku kontrolu nad korištenjem proračunskih sredstava obavlja Državni ured za reviziju.

Hrvatska je u rujnu 2009. donijela novu Strategiju razvoja sustava unutarnjih financijskih kontrola u javnom sektoru Republike Hrvatske za razdoblje 2009.-2011. i Akcijski plan za realizaciju ciljeva i mjera iz strategije

Od 1. siječnja 2009. u primjeni je Zakon o osobnom identifikacijskom broju (NN 60/08) koji omogućuje povezivanje svih službenih evidencija koje se vode u Hrvatskoj o osobama i o imovini. Na temelju povezivanja podataka iz službenih evidencija o osobama i o imovini putem osobnoga identifikacijskog broja koje vode mjerodavna tijela, Porezna uprava prati promjene imovinskog stanja građana i pravnih osoba te ih uspoređuje s prijavljenim primicima i prihodima odnosno uplaćenim porezom.

II. c. TEMELJNA PRAVA

Općenito

Na području ljudskih prava i temeljnih sloboda Hrvatska ima razvijen pravni i institucionalni okvir. Poštovanje ljudskih prava pripada među najviše vrednote ustavnog poretka Hrvatske. U Glavi III. Ustava (od čl. 14. do čl. 69.) zajamčena su ljudska prava i temeljne slobode koja uključuju osobne i političke slobode i prava, gospodarska, socijalna i kulturna prava.

Hrvatska je stranka ključnih međunarodnopravnih instrumenata s područja ljudskih prava kao što je, među ostalim, Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda Vijeća Europe (EKLJP) te njezini Protokoli 1., 4., 6., 7., 11., 12., 13. i 14. Hrvatska u potpunosti prihvaća sve vrijednosti i načela Povelje Europske unije o temeljnim pravima.

Sva tijela državne vlasti u okviru svojih ovlasti sudjeluju u zaštiti i promicanju ljudskih prava:

- mjerodavna ministarstva koji se bave pravosuđem i upravom, vanjskim i unutarnjim poslovima, znanosti, obrazovanjem te zaštitom osjetljivih/pojedinih društvenih skupina
- vladini uredi: Ured za ljudska prava, Ured za nacionalne manjine, Ured za ravnopravnost spolova, Ured za udruge
- institucije ombudsmana: pučki pravobranitelj te specijalizirani pravobranitelji za djecu, ravnopravnost spolova te osobe s invaliditetom
- savjetodavna tijela i ustanove: Savjet za nacionalne manjine, Komisija za odnose s vjerskim zajednicama, Centar za ljudska prava.

U Hrvatskoj je osigurana sudska zaštita ljudskih prava i temeljnih sloboda pred redovitim sudovima i Ustavnim sudom.

Ljudska prava

Hrvatska štiti **pravo na život** svakog ljudskog bića te se Ustavom izrijekom jamči pravo na život i zabrana smrtne kazne. Pravo na život i integritet osobe ne može se ograničiti, čak niti u slučajevima neposredne opasnosti za opstanak države. Kazna dugotrajnog zatvora u Hrvatskoj iznosi maksimalno 40 godina.

Hrvatska je stranka: 1. Protokola uz Međunarodni pakt o građanskim, političkim pravima i slobodama te Protokola 6. i 11. uz EKLJP.

Zabrana mučenja, neljudskog i ponižavajućeg postupka i kažnjavanja ustavna je kategorija u Hrvatskoj. U postupanju sa svakim uhićenikom, pritvorenikom i osuđenikom traži se ljudsko postupanje uz poštovanje njegova dostojanstva.

Kaznenim zakonom sankcionira se nanošenje tjelesne ili duševne boli ili patnje nekoj osobi kako bi se od nje dobila obavijest ili priznanje. Zakonom o kaznenom postupku uređen je položaj pritvorenika, kao i uvjeti pritvora na način da ne vrijeđaju dostojanstvo zadržane osobe. Zakon o izvršavanju kazne zatvora zabranjuje postupke kojima se zatvorenika podvrgava bilo kakvu obliku mučenja, zlostavljanja ili ponižavanja. Zakon o azilu (NN 79/07) i Zakon o strancima (NN 79/07, 36/09) zabranjuju prisilno udaljavanje osobe u državu gdje su njegov život ili sloboda ugroženi radi njegove rasne, vjerske ili nacionalne pripadnosti, zbog pripadnosti posebnoj društvenoj skupini ili zbog političkog mišljenja ili gdje bi mogao biti podvrgnut mučenju ili neljudskom i ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju te u državu u kojoj mu prijete opasnost od prisilnog udaljenja u državu gdje osobi prijete navedene opasnosti.

Hrvatska je stranka Europske konvencije o sprečavanju mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (NN-MU 14/97), zajedno s Protokolima 1. i 2. (NN-MU 11/00), kao i UN-ove Konvencije protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja (NN-MU 12/93), zajedno s njezinim Fakultativnim protokolom (NN-MU 02/05, 03/07).

Temeljni pravni okvir za regulaciju **zatvorskog sustava** čine Zakon o izvršavanju kazne zatvora (NN 190/03, 76/07, 27/08 i 83/09), Zakon o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi (NN 128/99), Zakon o probaciji (NN 153/09) te niz podzakonskih propisa. S ciljem poboljšanja uvjeta u zatvorskom sustavu u lipnju 2009. Hrvatska je usvojila Akcijski plan za unapređenje zatvorskog sustava Republike Hrvatske od 2009. do 2014.

Zatvorski sustav u Hrvatskoj čini 7 kaznionica, 14 zatvora i 2 odgojna zavoda. U 2009. uspješno je završen projekt izgradnje objekta kaznionice u Glini s pratećim sadržajima za smještaj 420 zatvorenika te su prilagođeni posebni odjeli za zatvorenike starije životne dobi i invalide u kaznionicama u Lepoglavi, Lipovici-Popovači i Valturi. U 2009. godini dovršena je adaptacija dijela prostora zatvora u Varaždinu za 37 osoba.

Temeljni pravni okvir **sustava probacije** čini Zakon o probaciji usvojen 11. prosinca 2009. Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva pravosuđa 9. rujna 2009. ustrojena je Uprava za probaciju sa 10 službenika. Hrvatska je u 2009. osnovala pet probacijskih ureda.

U vezi sa **statusom žrtava u kaznenom postupku**, u 2009. Hrvatska je izmijenila Zakon o izvršavanju kazne zatvora (NN 83/09) čime je provela usklađivanje kaznenog zakonodavstva s Okvirnom odlukom Vijeća 2001/220/PUP od 15. ožujka 2001. o položaju žrtava u kaznenom postupku u pogledu obavještanja žrtve o izlasku počinitelja s izdržavanja kazne.

Hrvatska je odredbama novog Zakona o kaznenom postupku u hrvatsko pravo po prvi puta uvela žrtvu među sudionike postupka s posebnim pravima. Zakonom je definiran pojam žrtve u skladu s međunarodnim standardima.

U pogledu **zabrane ropstva, podčinjenosti i prisilnoga ili obveznoga rada** Hrvatska ima uspostavljen pravni okvir usklađen s pravnom stečevinom EU. Ustavom je zabranjen svaki prisilni i obvezni rad. Kaznenim zakonodavstvom sankcionira se trgovanje ljudima i ropstvo. Hrvatska je stranka Konvencije o ropstvu (NN-MU 12/93).

Hrvatska je stranka svih relevantnih međunarodnih ugovora na području **suzbijanja trgovanja ljudima**: Konvencije UN-a o suzbijanju trgovine osobama i iskorištavanja prostitucije drugih (NN-MU 12/93), Konvencije UN-a protiv transnacionalnog organiziranog kriminala (NN-MU 14/02), Protokola za sprečavanje, suzbijanje i kažnjavanje trgovanja ljudima, posebice ženama i djecom (NN-MU 14/02), Protokola protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i zrakom (NN-MU 14/02) te Konvencije Vijeća Europe o suzbijanju trgovanja ljudima (NN-MU 7/07). Zakonodavni okvir na području suzbijanja trgovanja ljudima usklađen je s Okvirnom odlukom Vijeća 2002/629/PUP od 19. srpnja 2002. o suzbijanju trgovanja ljudima, Okvirnom odlukom Vijeća 2004/68/PUP od 22. prosinca 2003. o suzbijanju spolnog iskorištavanja djece i dječje pornografije, obvezama koje proizlaze iz Briselske deklaracije o suzbijanju trgovanja ljudima iz 2003., kao i s obvezama Operativnog plana EU o prevenciji i suzbijanju trgovanja ljudima. Hrvatska je 2009. usvojila novi Nacionalni plan za suzbijanje trgovanja ljudima za razdoblje od 2009. do 2011.

Hrvatska ima uspostavljen pravni i institucionalni okvir koji jamči **poštovanje osobnog i obiteljskog života**. Ustavom se jamči poštovanje i pravna zaštita osobnog i obiteljskog života. Sloboda i tajnost dopisivanja i svih drugih oblika općenja zajamčene su i nepovredive. Pravni okvir za zaštitu tih prava sastoji se od Obiteljskog zakona (NN 116/03, 17/04, 136/04, 107/07), Zakona o nasljeđivanju (NN 48/03, 163/03), Zakona o istospolnim zajednicama (NN 116/03), Zakona o kaznenom postupku (NN 152/08, 76/09), Zakona o suzbijanju diskriminacije (NN 85/08) i Zakona o ravnopravnosti spolova (NN 82/08). Vlada je donijela i Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji kojim se detaljno uređuju obveze mjerodavnih tijela, posebice policije i centara za socijalnu skrb.

U pogledu **prava na sklapanje braka i na zasnivanje obitelji** Hrvatska je usklađena s pravnom stečevinom EU. Pravo na brak i zasnivanje obitelji ustavna je kategorija, dok su odnosi u braku i izvanbračnoj zajednici uređeni Obiteljskim zakonom. Hrvatska je stranka Konvencije o pravima djeteta (NN-MU 12/93) kojom se definira obitelj kao nukleus društva.

Hrvatska Ustavom štiti **slobodu mišljenja, savjesti i vjeroispovijesti**. Sve vjerske zajednice jednake su pred zakonom i odvojene od države. Odnosi s vjerskim zajednicama u Hrvatskoj uređeni su Ustavom, međunarodnim ugovorima, Zakonom o pravnom položaju vjerskih zajednica (NN 83/02) i posebnim ugovorima koje vjerske zajednice, koje ispunjavaju za sve iste unaprijed postavljene kriterije, pod jednakim uvjetima sklapaju s Vladom.

Ustavom se jamči **sloboda izražavanja** misli koja osobito obuhvaća slobodu tiska i drugih sredstava priopćavanja, slobodu govora i javnog nastupa i slobodno osnivanje svih ustanova javnog priopćavanja. Unutarnji pravni okvir za ostvarenje te temeljne slobode čine Zakon o medijima (NN 59/04), Zakon o elektroničkim medijima (NN 153/09) i Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji (NN 25/03).

U Hrvatskoj **slobodu okupljanja i udruživanja**, koja uključuje i osnivanje političkih stranaka i sindikata, jamči Ustav. Predmetne slobode detaljno su uređene Zakonom o političkim strankama (NN 76/93, 111/96, 164/98, 36/01) i Zakonom o javnom okupljanju (NN 128/99, 150/05).

U Hrvatskoj su Ustavom **zajamčene akademske slobode** koje obuhvaćaju slobodu znanstvenog i umjetničkog istraživanja i stvaralaštva, poučavanja, međusobne suradnje i udruživanja. Autonomija sveučilišta je također zajamčena Ustavom.

Hrvatska posebnu pozornost posvećuje **socijalno ugroženim i nemoćnim osobama te poštovanju načela nediskriminacije**. Ustavom se jamče prava i slobode, neovisno o rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama.

Uz Ustav, nacionalno **antidiskriminacijsko zakonodavstvo** uključuje Zakon o suzbijanju diskriminacije (NN 85/08), Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina (NN 155/02), Zakon o radu (NN 149/09), Zakon o ravnopravnosti spolova (NN 82/08), Zakon o istospolnim zajednicama (NN 116/03), Kazneni zakon (NN 110/97, 27/98, 129/00, 51/01, 111/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08), Zakon o službi u oružanim snagama Republike Hrvatske (NN 33/02, 58/02, 175/03, 136/04, 76/07, 88/09, 124/09), Zakon o državnim službenicima (NN 92/05, 142/06, 77/07, 107/07, 27/08), Zakon o volonterstvu (NN 58/07). S ciljem provedbe antidiskriminacijskih mjera u rujnu 2008. donesen je Nacionalni program za borbu protiv diskriminacije 2008. – 2013. i pripadajući Akcijski plan za njegovu provedbu.

Člancima 106. i 174. Kaznenog zakona sankcionirana su kaznena djela povrede ravnopravnosti građana te rasne i druge diskriminacije, a člankom 89. definiran je zločin iz mržnje.

Donošenjem Zakona o suzbijanju diskriminacije provedeno je usklađivanje s Direktivom Vijeća 2000/43/EZ od 29. lipnja 2000. o primjeni načela ravnopravnosti osoba bez obzira na njihovo rasno ili etničko podrijetlo i Direktivom Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o uspostavi okvira za jednak tretman na području zapošljavanja i odabira zvanja. Hrvatska je stranka Međunarodne konvencije o uklanjanju svih oblika rasne diskriminacije (NN-MU 12/93), Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (NN-MU 12/93) i Fakultativnog protokola (NN-MU 3/01) i Konvencije o pravima osoba s invaliditetom (NN-MU 6/07).

Središnje tijelo za suzbijanje diskriminacije je Ured pučkog pravobranitelja, ali svaki od triju specijaliziranih pravobranitelja u Hrvatskoj (pravobranitelj za ravnopravnost spolova, pravobranitelj za djecu, pravobranitelj za osobe s invaliditetom) postupat će prema odredbama Zakona o suzbijanju diskriminacije u okviru svojih ovlasti.

U cilju učinkovitog provođenja Zakona o suzbijanju diskriminacije, u 2009. je proveden projekt „Podrška provedbi Zakona o suzbijanju diskriminacije“. Područje suzbijanja diskriminacije detaljnije se obrađuje u sklopu poglavlja 19 – Socijalna politika i zapošljavanje.

U Hrvatskoj je zabranjen svaki oblik **rasizma i ksenofobije**. Ipak, potrebno je provesti dodatno usklađivanje Kaznenog zakona s Okvirnom odlukom Vijeća 2008/913/PUP o suzbijanju određenih oblika i pojava rasizma i ksenofobije putem kaznenog zakonodavstva.

Pravo na obrazovanje zajamčeno je Ustavom. Ustavom se jamči pravo na obvezno i besplatno osnovno obrazovanje, dok je srednjoškolsko i visokoškolsko obrazovanje pod jednakim uvjetima dostupno svakomu u skladu s njegovim sposobnostima. Područje obrazovanja uređeno je Zakonom o predškolskom odgoju i naobrazbi (NN 10/97, 107/07), Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN 87/08, 86/09), Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (NN 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 46/07), Zakonom o strukovnom obrazovanju (NN 30/09). Hrvatska je stranka UNESCO Konvencije protiv diskriminacije u obrazovanju.

Ustav jamči **nepovredivost vlasništva** koje se samo iznimno, pod zakonskim uvjetima, može ograničiti. U tome području Hrvatska ima usklađeno zakonodavstvo s EKLJP-om, kao i s Poveljom Europske unije o temeljnim pravima.

Ravnopravnost spolova predstavlja jednu od najviših ustavnih vrednota. Hrvatska je stranka UN-ove Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena zajedno s Fakultativnim protokolom. Zakonodavni okvir koji uređuje ovo područje su Zakon o ravnopravnosti spolova, Zakon o suzbijanju diskriminacije i Zakon o radu.

Vezano uz **prava djeteta**, zakonodavni okvir u Hrvatskoj usklađen je s Konvencijom o pravima djeteta i dodatnim protokolima uz Konvenciju te se jamči pravo na skrb za zdravlje i život djeteta, na sigurnost i odgoj u obitelji, a zabranjeno je svako ponižavajuće postupanje, duševno ili tjelesno nasilje, odnosno zlostavljanje djece. Zaštita djece osigurana je Ustavom, Obiteljskim zakonom (NN 116/03), Zakonom o socijalnoj skrbi (NN 73/97, 27/01, 59/01, 82/01, 103/03, 44/06, 79/07), Zakonom o zdravstvenoj zaštiti (NN 150/08, 155/09), Zakonom o sudovima za mladež, Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji (NN 116/03) Zakonom o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje (NN 153/09) te Kaznenim zakonom.

Hrvatsko zakonodavstvo usklađeno je s Okvirnom odlukom Vijeća 2004/68/PUP od 22. prosinca 2003. o suzbijanju spolnog iskorištavanja djece i dječje pornografije.

Hrvatska je potpisnica Europske konvencije o ostvarivanju dječjih prava i Konvencije Vijeća Europe o zaštiti djece protiv seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja kojom se unapređuje sustav zaštite djece na tom području. Hrvatska je u 2009. ratificirala Haašku konvenciju o sudskoj nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, izvršenju i suradnji u pogledu roditeljske odgovornosti i mjera zaštite djece te je ona na snazi od 1. siječnja 2010. Hrvatska je stranka Haaške konvencije o građanskim aspektima međunarodne otmice djece.

Nacionalnim planom aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012. definirane su mjere za poboljšanje zaštite djece u Hrvatskoj, a u skladu s preporukama UN-ova Odbora za prava djeteta. U Hrvatskoj je u 2009. pokrenuta kampanja Vijeća Europe protiv tjelesnog kažnjavanja djece.

U području **prava na slobodu i sigurnost** pravni poredak Hrvatske usklađen je s člankom 6. Povelje Europske unije o temeljnim pravima te člankom 5. EKLJP-a. Ustav sadržava nužna jamstva glede ograničenja ili oduzimanja slobode. Zakon o kaznenom postupku razrađuje uvjete pod kojima se može ograničiti ili oduzeti sloboda.

Opće jamstvo **prava na pravično suđenje** sadržano je u članku 29. Ustava koji po svojem izričaju odgovara članku 6. EKLJP-a. Njime se jamči pravo na neovisno i pravično suđenje u razumnome roku radi odlučivanja o pravima i obvezama građanske naravi te radi sumnje ili optužbe zbog kaznenog djela. Ista odredba definira osnovna prava osumnjičenika, okrivljenika i optuženika u skladu s člankom 6. stavkom 3. EKLJP-a. Uvođenjem ovih sredstava, Hrvatska je jedna od rijetkih država koja je uvela sustav koji obuhvaća preventivnu i kompenzacijsku dimenziju zaštite suđenja u razumnom roku. Unatoč navedenome, u praksi se još javljaju problemi oko provedbe načela suđenja u razumnom roku.

Ustavom se jamči **pravo na žalbu** odnosno drugu pravnu zaštitu protiv pojedinačnih pravnih akata donesenih u postupku prvog stupnja pred sudom ili drugim ovlaštenim tijelom.

Ustavom je utvrđena **presumpcija nevinosti** te je svatko nedužan i nijedna osoba se ne može smatrati krivom za kazneno djelo dok se pravomoćnom sudskom presudom ne utvrdi krivnja.

Ustav propisuje **načelo legaliteta kaznenih sankcija** što znači da nitko ne može biti kažnjen za djelo koje prije nego je počinjeno nije bilo utvrđeno zakonom ili međunarodnim pravom kao kazneno djelo, a niti se za kazneno djelo može izreći kazna koja nije bila određena zakonom.

Hrvatska ima višegodišnju tradiciju **pružanja pravne pomoći** osobama slabijeg imovinskog stanja. Donošenjem Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći (NN 62/08) te podzakonskih propisa upotpunjen je pravni i institucionalni okvir pružanja besplatne pravne pomoći. Besplatna pravna pomoć pruža se u kaznenim, građanskim i upravnim stvarima. Zakon je stupio na snagu 7. lipnja 2008., a primjenjuje se na građane od 1. veljače 2009. Zakonodavni okvir usklađen je s Direktivom 2003/8/EZ od 27. siječnja 2003. o poboljšanju pristupa sudu u prekograničnim sporovima uspostavljanjem minimalnih zajedničkih pravila te s Europskom konvencijom o ljudskim pravima i temeljnim slobodama i pripadajućim Protokolima.

Hrvatska je osigurala institucionalne uvjete za uspostavu sustava besplatne pravne pomoći te je u Ministarstvu pravosuđa osnovan Odjel za besplatnu pravnu pomoć. S ciljem pružanja podrške kvalitetnom funkcioniranju sustava besplatne pomoći uspostavljen je IT sustav, a provedena je edukacija svih državnih službenika zaposlenih na poslovima odobravanja pravne pomoći, kao i nevladinih udruga. Provedena je javna kampanja u cilju upoznavanja građana s mogućnostima sustava besplatne pravne pomoći.

Manjinska prava i kulturna prava

Hrvatska jamči zaštitu i ostvarivanje prava svih nacionalnih manjina. Hrvatska ima izgrađen **pravni okvir** za zaštitu nacionalnih manjina sukladno najvišim europskim standardima. Cjelovitim zakonodavnim okvirom uređena su prava nacionalnih manjina: jednakost pred zakonom, zabrana diskriminacije, kulturna autonomija, prava na vjeroispovijest i osnivanje vjerskih zajednica, obrazovanje na jeziku i pismu nacionalnih manjina, službena uporaba jezika i pisma nacionalnih manjina, pravo na sudjelovanje u procesu odlučivanja.

Položaj i prava nacionalnih manjina u Hrvatskoj uređeni su Ustavom i Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina (NN 155/02), Zakonom o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj (NN 51/00, 56/00), Zakonom o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina (NN 51/00, 56/00), Zakonom o pravnom položaju vjerskih zajednica (NN 83/02), Zakonom o suzbijanju diskriminacije (NN 85/08), Zakonom o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 44/05), Zakonom o izboru zastupnika u Hrvatski sabor (NN 116/99, 109/00, 53/03, 19/07), Zakonom o državnim službenicima (NN 92/05, 142/06, 77/07, 107/07, 27/08), Zakonom o sudovima, Zakonom o Državnom sudbenom vijeću, Zakonom o državnom odvjetništvu, Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09), Zakonom o državnim službenicima i namještenicima u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 86/08) te ostalim zakonima u kojima se detaljnije uređuju pojedina područja.

Hrvatska je stranka Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina (NN-MU 14/97) i Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima (NN-MU 18/97). Osim toga, u cilju

zaštite i unapređenja prava nacionalnih manjina Hrvatska je sklopila bilateralne ugovore s Republikom Mađarskom, Republikom Italijom, Republikom Makedonijom, Republikom Srbijom te Crnom Gorom. U cilju promicanja prava i kulturne raznolikosti nacionalnih manjina, Hrvatska je također sklopila i sporazume o kulturnoj suradnji s nizom država.

S ciljem ostvarivanja pune provedbe Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, Vlada je u lipnju 2008. donijela Akcijski plan za provođenje Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. U prosincu 2009. Vlada je usvojila Izvješće o provedbi Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i o utrošku sredstava iz državnog proračuna koje je potvrdilo ostvarenje znatnog napretka u zaštiti i promicanju prava pripadnika nacionalnih manjina.

Za ostvarivanje prava nacionalnih manjina u državnom proračunu u 2007. utrošeno je 131.527.332 kn (18.017.442 eura), a u 2008. 155.957.200 kn (21.364.000 eura) što predstavlja povećanje od 18%.

Hrvatska ima izgrađen **institucionalni okvir** za zaštitu nacionalnih manjina koji čine Savjet za nacionalne manjine, Ured za nacionalne manjine te pojedina ministarstva s obzirom na svoje ovlasti za zaštitu pojedinih prava nacionalnih manjina.

Savjet za nacionalne manjine središnje je tijelo nacionalnih manjina na državnoj razini koje povezuje institucije i interese nacionalnih manjina na državnoj razini. Sastavljeno je od saborskih zastupnika nacionalnih manjina, predstavnika nacionalnih manjina iz stručnih, kulturnih, vjerskih i znanstvenih redova i predstavnika manjinskih udruga te predstavnika Vijeća za nacionalne manjine. Osnovano je s ciljem što učinkovitijeg sudjelovanja nacionalnih manjina u javnom životu Hrvatske, posebice u domeni razmatranja i predlaganja uređivanja i rješavanja pitanja u svezi s ostvarivanjem i zaštitom prava nacionalnih manjina.

U Ministarstvu uprave osnovan je Odjel za nacionalne manjine. Na lokalnoj i regionalnoj razini djeluju **vijeća nacionalnih manjina i predstavnici nacionalnih manjina**.

Hrvatska jamči **zastupljenost nacionalnih manjina u predstavničkim tijelima** na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Zakonom o izborima zastupnika u Hrvatski sabor pripadnici nacionalnih manjina ostvaruju pravo na osam zastupničkih mjesta u parlamentu. Pravo na zastupljenost u Saboru ostvaruje se bez izbornoga praga. Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi jamči se pripadnicima nacionalnih manjina pravo na zastupljenost u predstavničkim tijelima jedinica lokalne samouprave i predstavničkim tijelima jedinica područne (regionalne) samouprave.

Na temelju Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina pripadnici nacionalnih manjina ostvaruju pravo na **zastupljenost u tijelima državne uprave i lokalne samouprave te pravosudnim tijelima**. Tijela državne uprave i lokalne samouprave obavezna su donositi planove prijama u kojima se planira zapošljavanje određenog broja pripadnika nacionalnih manjina. Pripadnici manjina ostvaruju pravo prednosti u zapošljavanju pod jednakim uvjetima. Odredbama Zakona o sudovima i Zakona o državnom odvjetništvu je propisano da se prilikom imenovanja sudaca i zamjenika državnih odvjetnika mora voditi računa o zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina sukladno Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina.

Pripadnici nacionalnih manjina ostvaruju pravo na **ravnopravnu službenu uporabu jezika i pisma nacionalnih manjina** na području jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na način kako je to propisano Zakonom o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj.

U Hrvatskoj pripadnici nacionalnih manjina ostvaruju **pravo na odgoj i obrazovanje na jeziku i pismu nacionalnih manjina** sukladno Zakonu o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina. Primjer zaštite prava nacionalne manjine u posebnom propisu je i odredba Zakona o javnom bilježništvu, prema kojoj za javnog bilježnika na području na kojem je jezik manjine određen kao službeni, može biti imenovana samo osoba koja aktivno vlada hrvatskim jezikom i drugim jezikom koji je službeni na području na kojemu treba obavljati javnobilježničku službu.

Pripadnici nacionalnih manjina radi očuvanja, razvoja, promicanja i iskazivanja svojega **nacionalnog i kulturnog identiteta** mogu osnivati udruge, zaklade i fundacije te ustanove za obavljanje djelatnosti javnog priopćavanja, kulturne, izdavačke (nakladničke), muzejske, arhivske, knjižnične i znanstvene djelatnosti.

Romska nacionalna manjina

U cilju poboljšanja životnih uvjeta **romske manjine** Hrvatska je 2003. donijela Nacionalni program za Rome te je 2005. pristupila Desetljeću za Rome i donijela Akcijski plan Desetljeća za uključivanje Roma 2005. – 2015.

U cilju praćenja provedbe Nacionalnog programa za Rome osnovano je Povjerenstvo za praćenje provedbe Nacionalnog programa za Rome sačinjeno od predstavnika relevantnih državnih tijela i predstavnika romskih zajednica. Predsjednica Povjerenstva je predsjednica Vlade. Povjerenstvo redovito održava sjednice u različitim županijama u kojima Romi žive u većem broju kako bi se neposredno utvrdilo stanje u tim područjima te u suradnji s lokalnom i područnom upravom i samoupravom potaknulo i ubrzalo rješavanje njihovih problema.

Osnovana je i Radna skupina za praćenje provedbe Akcijskog plana Desetljeća za uključivanje Roma 2005. – 2015.

Povratak izbjeglica

Pitanje povratka izbjeglica jedno je od pitanja proizašlih kao posljedica rata u Hrvatskoj i susjednim zemljama tijekom kojeg su mnogobrojni građani Hrvatske napustili svoje domove u Hrvatskoj. Hrvatska je uspostavila **pravni okvir** koji uključuje zakonske i podzakonske propise koji jamče svim izbjeglicama povratak bez ikakvih uvjeta. Navedeni propisi slijede načela Ženevske konvencije i protokola o statusu izbjeglica.

S obzirom da velik dio područja na koja se vraćaju izbjeglice odstupa od hrvatskog prosjeka razvijenosti, Hrvatska poduzima mjere u cilju ujednačavanja regionalnog razvitka i stvaranja uvjeta za održivi povratak. U tom smislu, Hrvatska je 2009. donijela Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 153/09). Kako bi se olakšalo reguliranje boravka osobama koje su u Hrvatskoj boravile kao izbjeglice ili koje se vraćaju sukladno programu povratka i zbrinjavanja prognanika i izbjeglica, a koje nemaju hrvatsko državljanstvo, Zakonom o

strancima (NN 79/07, 36/09) propisani su povoljniji uvjeti za odobravanje privremenog i stalnog boravka tim osobama.

Hrvatska se odlučila za politiku poticanja povratka i reintegracije svih prognanih i izbjeglih građana. Hrvatska je obnovila više od 146.000 oštećenih i uništenih stambenih jedinica za što je uloženo više od 38,7 milijardi kn (5,3 milijarde eura). Navedeni iznos gotovo je u potpunosti financiran sredstvima iz državnog proračuna.

Vladine aktivnosti usmjerene su na stvaranje materijalnih i socijalnih preduvjeta za održivi povratak, osobito na rješavanje problema stambenog smještaja povratnika – obnovu u ratu razorenog stambenog fonda, povrat imovine i stambeno zbrinjavanje. Svi ti programi definirani su odgovarajućim zakonskim i podzakonskim propisima, čime je hrvatski zakonski sustav u vezi s povratkom izbjeglica u potpunosti zaokružen. Primjena tih propisa rezultirala je povratkom dijela izbjeglica u Republiku Hrvatsku, obnovom većine kuća koje su u ratu bile oštećene i povratom imovine izbjeglicama.

Jedno od preostalih pitanja za rješavanje problema izbjeglica odnosi se na bivše nositelje stanarskog prava, čiji povratak u Hrvatsku i reintegracija ovisi o osiguravanju stambenog smještaja. Hrvatska ima uspostavljen mehanizam **stambenog zbrinjavanja** bivših nositelja stanarskog prava koji je u potpunosti u skladu s međunarodnim izbjegličkim pravom. Zbog ubrzanja njihova stambenog zbrinjavanja Vlada Republike Hrvatske donijela je u lipnju 2008. godine Akcijski plan za ubranu provedbu stambenog zbrinjavanja na i izvan područja posebne državne skrbi izbjeglica – bivših nositelja stanarskog prava koji se žele vratiti u Hrvatsku.

U cilju uspostave kontakata s podnositeljima zahtjeva za stambeno zbrinjavanje koji žive u Srbiji, a radi kompletiranja nepotpunih zahtjeva, u lipnju 2008. godine sklopljeni su ugovori s dvjema nevladinim organizacijama u Srbiji koje se bave pravnom pomoći izbjeglicama.

U razdoblju od 2007.-2009. od planiranih 4.897 stanova za obitelji bivših nositelja stanarskog prava prema Akcijskom planu osigurano je 3.474. Korisnicima su osigurani stanovi po principu „ključ u ruke“, osim u 110 slučajeva gdje je u tijeku ugradnja građevinskog materijala. Akcijskim planom obuhvaćeni su svi podnositelji čiji su zahtjevi pozitivno riješeni do kraja 2008.

Zbog ekonomske recesije i sporijeg tempa stambene izgradnje kao njegove posljedica, dio obveza iz Akcijskog plana planiranih za 2009. neće biti ispunjen, zbog čega će se isti revidirati. Stambeno zbrinjavanje bivših nositelja stanarskih prava ostaje prioritet Vlade.

Vezano uz administrativno rješavanje zahtjeva za stambeno zbrinjavanje, od ukupno 13.749 zahtjeva, 8.871 ih je pozitivno, a 3.036 negativno riješeno. Za sve negativne slučajeve napravljena je, u suradnji s UNHCR-om, ponovna revizija predmeta prije slanja prvostupanjskih negativnih rješenja kao i prije donošenja drugostupanjskih rješenja. Ova suradnja pridonijela je transparentnosti procesa administrativnog rješavanja zahtjeva za stambeno zbrinjavanje.

Konvalidacija

Pravni okvir za rješavanje pitanja konvalidacije pojedinačnih akata i odluka koje su donijela ili izdala razna tijela u stvarima upravne ili sudbene naravi na područjima Hrvatske koja su bila pod upravom UN-a čine Zakon o konvalidaciji (NN 104/97), Uredba za provođenje Zakona o konvalidaciji za upravno područje rada, zapošljavanja, mirovinskog i invalidskog osiguranja, doplatka za djecu, socijalne skrbi i zaštite vojnih i civilnih invalida rata (NN 51/98, 74/08) te Pravilnik o postupku konvalidiranja odluka i pojedinačnih akata iz područja mirovinskog osiguranja (NN 53/08).

Zakonom o konvalidaciji propisano je da se pojedinačni akti i odluke konvalidiraju ako zainteresirana strana ili osoba koja ima pravni interes zatraži od suda ili ovlaštenog upravnog tijela ili pravne osobe koja ima javne ovlasti, da utvrdi da su takvi akti i odluke u skladu s Ustavom, Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina ili zakonima Hrvatske.

Pravilnikom o postupku konvalidiranja odluka i pojedinačnih akata iz područja mirovinskog osiguranja uređuje se postupak konvalidiranja, a svim zainteresiranim osobama koje ispunjavaju uvjete omogućeno je podnošenje zahtjeva za konvalidiranje odluka i pojedinačnih akata u otvorenom roku. Prava prema Pravilniku ostvaruju se pod uvjetom da zainteresirana osoba ima prebivalište u Hrvatskoj, odnosno status stranca sa stalnim boravkom u Hrvatskoj. Osobe koje nemaju prebivalište ili status stranca sa stalnim boravkom u Hrvatskoj ostvaruju prava prema ovome Pravilniku sukladno međunarodnim ugovorima koje je Hrvatska sklopila i primjenjuje s drugim državama.

Za provedbu Pravilnika nadležan je Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje. Budući da su na početku primjene Pravilnika uočene određene neujednačenosti u primjeni relevantnih propisa na razini područnih službi, poduzete su odgovarajuće mjere u cilju njihova uklanjanja. Središnja služba Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje izradila je Upute za primjenu Pravilnika, a u siječnju 2009. područnim službama dostavljen je hodogram postupanja radi ujednačavanja prakse oko utvrđivanja mirovinskog staža. Uspostavljeno je kontinuirano praćenje provedbe od strane Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva koje je nadležno tijelo za provedbu nadzora nad radom Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, kao i praćenje putem periodičnih sastanaka između provedbenog tijela i predstavnika Vlade na kojima se podnosi detaljno izvješće o trenutačnom broju zaprimljenih zahtjeva, broju pozitivno i negativno riješenih zahtjeva, tijeku otklanjanja poteškoća, kao i o radu unutarnjih revizijskih službi.

Broj podnesenih zahtjeva za konvalidaciju dokumenata o stažu osiguranja do konca studenoga 2009. iznosi 18.914, od čega je 12.813 riješeno. Također, podneseno je 280 zahtjeva za konvalidaciju rješenja o mirovini od čega je 185 riješeno.

Agencija Europske unije za temeljna prava

U skladu s člankom 28. stavkom 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 168/2007 od 15. veljače 2007. o uspostavi Agencije Europske unije za temeljna prava, kojim se omogućuje državama kandidatkinjama sudjelovanje u radu Agencije u statusu promatrača, Vlada je 15. listopada 2009. donijela Odluku o prihvaćanju stajališta Republike Hrvatske o sudjelovanju Hrvatske kao promatrača u radu i drugim aktivnostima Agencije Europske unije za temeljna prava. Modaliteti sudjelovanja u radu Agencije te međusobna prava i obveze definiraju se odlukom Vijeća za stabilizaciju i pridruživanje EU – Hrvatska.

Zaštita osobnih podataka

Hrvatska ima uspostavljen **pravni okvir** na području zaštite osobnih podataka koji je u najvećem dijelu usklađen s pravnom stečevinom EU. Ustav jamči sigurnost i tajnost osobnih podataka te zabranjuje uporabu osobnih podataka suprotno utvrđenoj svrsi njihovog prikupljanja. Na razini zakonskih propisa zaštita osobnih podataka uređena je Zakonom o zaštiti osobnih podataka (NN 103/03, 118/06, 41/08), a čija povreda podliježe prekršajnoj i kaznenoj odgovornosti. Ipak, Zakon o zaštiti osobnih podataka potrebno je dodatno uskladiti s Direktivom 95/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca glede obrade osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka.

Zakon o policiji (NN 129/00, 41/08) odnosno Zakon o policijskim poslovima i ovlastima (NN 76/09) slijede temeljna načela obrade podataka zadanih u Preporuci br. (87) 15 Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama, koja uređuje korištenje osobnih podataka u policijskom sektoru. Područje informacijske sigurnosti za sva tijela državne uprave uređeno je Zakonom o informacijskoj sigurnosti (NN 79/07) i Uredbom o mjerama informacijske sigurnosti (NN 46/08).

Hrvatska je stranka Konvencije Vijeća Europe za zaštitu osoba glede automatizirane obrade osobnih podataka iz 1981. i njezina Dodatnog protokola u vezi nadzornih tijela i međunarodne razmjene podataka (NN MU 4/05).

Institucionalni okvir zaštite osobnih podataka uspostavljen je osnivanjem Agencije za zaštitu osobnih podataka, koja je neovisno nadzorno i savjetodavno tijelo odgovorno Hrvatskom saboru. Agencija je osposobljena u kadrovskom smislu za obavljanje nadzornih i savjetodavnih aktivnosti. Agencija je u 2009. kadrovski ojačana s dva nova djelatnika. Instalirana je bazna oprema. U 2009. nastavljen je nadzor u tijelima državne uprave, zdravstvu, socijalnoj skrbi, prosvjeti, unutarnjim poslovima, pravosuđu (državnom odvjetništvu) i telekomunikacijama. Prilikom provođenja nadzora posvetila se dodatna pozornost provjeri tehničke komponente zaštite osobnih podataka.

II. d. PRAVA GRAĐANA EU

Pravo glasovanja i kandidiranja na izborima za Europski parlament te pravo glasovanja i kandidiranja na lokalnim izborima

Zakonodavstvo Hrvatske nije usklađeno s pravnom stečevinom EU u pogledu prava glasovanja i kandidiranja na izborima za Europski parlament i na lokalnim izborima za državljane drugih država članica EU koji borave u Hrvatskoj.

Izrađen je prijedlog Zakona o izborima za članove u Europski parlament, koji je usklađen s Aktom o izboru zastupnika Europskog parlamenta neposrednim odlučivanjem na temelju općeg biračkog prava i Direktivom Vijeća 93/109/EZ od 6. prosinca 1993., kojom se detaljno utvrđuje postupak ostvarivanja prava glasa i kandidiranja na izborima za Europski parlament za građane Unije koji borave u državi članici koje nisu državljani.

Izrađen je i Nacrt prijedloga Zakona o pravu državljana drugih država članica Europske unije koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj na glasovanje i kandidiranje na izborima u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, čije će donošenje predstavljati

daljnje usklađivanje zakonodavstva Hrvatske s pravnom stečevinom EU u području ostvarivanja aktivnog i pasivnog biračkog prava na lokalnim izborima, odnosno usklađivanje s Direktivom Vijeća 94/80/EZ od 19. prosinca 1994. kojom se detaljno utvrđuje postupak ostvarivanja prava glasa i kandidiranja na općinskim izborima za građane Unije koji borave u državi članici koje nisu državljani.

Pravo na slobodno kretanje i prebivanje u Europskoj uniji

Temeljni zakonski propis kojim se uređuje pravo slobodnog kretanja i boravka građana EU i članova njihovih obitelji u Hrvatskoj je Zakon o strancima (NN 79/07, 36/09). Zakonom o strancima propisuju se uvjeti ulaska, kretanja, boravka i rada stranaca u Hrvatskoj. Zakon sadržava posebno poglavlje (glava XI) kojim je regulirano područje ulaska, boravka i rada državljana država članica Europskog ekonomskog prostora (EEP) i članova njihovih obitelji. To poglavlje uređuje područje ulaska državljana EEP-a i članova njihovih obitelji u Hrvatsku, pravo boravka do 90 dana, prijavu privremenog boravka, odnosno boravka duljeg od 90 dana, pravo na stalni boravak, pravo na rad bez radne i poslovne dozvole, uvjeti pod kojima državljanima EEP-a i članovima njihovih obitelji može prestati boravak u Hrvatskoj, uvjeti za otkaz boravka, odnosno zaštita od otkaza boravka ili protjerivanja.

Odredbe glave XI Zakona o strancima gotovo su u potpunosti usklađene s Direktivom 2004/38/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o pravu građana Unije i članova njihovih obitelji o slobodi kretanja i boravka na teritoriju države članice, kojom se vrši izmjena i dopuna Uredbe (EEZ) br. 1612/68 i ukidaju Direktive 64/221/EEZ, 68/360/EEZ, 72/194/EEZ, 73/148/EEZ, 75/34/EEZ, 75/35/EEZ, 90/364/EEZ, 90/365/EEZ i 93/96/EEZ (tekst od važnosti za EEP).

Zakon je stupio na snagu 1. siječnja 2008., međutim, članak 67. stavak 3., članci 94., 96., 97. i 98. i glave XI (Ulazak, boravak i rad državljana država članica EEP-a i članova njihovih obitelji) i XII (Boravak i rad državljana trećih država koji imaju odobren stalni boravak u jednoj od država članica EEP-a i članova njihovih obitelji) stupaju na snagu danom pristupanja Hrvatske EU.

U prvoj polovini 2008. Hrvatska je donijela i provedbene propise na temelju Zakona o strancima, među ostalima i Pravilnik o načinu utvrđivanja uvjeta za ulazak i boravak u Republici Hrvatskoj državljana država članica EEP-a i članova njihovih obitelji te članova obitelji hrvatskih državljana (NN 62/08). Pravilnik će također stupiti na snagu danom pristupanja Hrvatske EU.

Hrvatski sabor je 9. svibnja 2008. donio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim pristojbama (NN 60/08) kojim se članovi obitelji državljana država članica EEP-a oslobađaju od naplate upravne pristojbe na zahtjev za izdavanje vize (članak 2. stavak 3. kojim se dopunjuje članak 7. Zakona). Ovaj Zakon je stupio na snagu 27. lipnja 2008., pri čemu navedena odredba stupa na snagu danom pristupanja Hrvatske EU.

Diplomatska i konzularna zaštita

Zakonom o vanjskim poslovima (NN 48/96) definira se pružanje zaštite hrvatskim državljanima od strane diplomatskih misija i konzularnih ureda Hrvatske u inozemstvu.

Zakon nije usklađen s člankom 23. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i s Odlukom 95/553/EZ predstavnika vlada država članica koji su se sastali u okviru Vijeća od 19. prosinca 1995. o zaštiti građana Europske unije putem diplomatskih i konzularnih predstavništava.

Hrvatska trenutačno nema odgovarajuće zakonske odredbe kojima se uređuje izdavanje žurne putne isprave državljanima država članica EU sukladno odredbama Odluke 96/409/ZVSP predstavnika vlada država članica koji su se sastali u okviru Vijeća od 25. lipnja 1996. o uspostavi žurne putne isprave.

III. USKLAĐIVANJE ZAKONODAVNOG I INSTITUCIONALNOG OKVIRA S PRAVNOM STEČEVINOM EU

Hrvatsko zakonodavstvo koje uređuje područja obuhvaćena Poglavljem 23. „Pravosuđe i temeljna prava“ u najvećem je dijelu usklađeno s pravnom stečevinom EU.

U Hrvatskoj postoji institucionalni okvir za provedbu pravne stečevine u ovom Poglavlju, no potrebna je njegova daljnja prilagodba i dodatno jačanje.

U cilju postizanja pune i učinkovite primjene pravne stečevine u području pravosuđa, suzbijanja korupcije, temeljnih prava i prava građana EU, Hrvatska će nastaviti s daljnjim usklađivanjem i provedbom zakonodavstva, kao i s jačanjem administrativne sposobnosti. Aktivnosti i mjere koje Hrvatska u tom smislu planira poduzeti opisane su u nastavku stajališta, dok su detaljno razrađene u relevantnim strategijama i akcijskim planovima.

III. a. PRAVOSUĐE

Hrvatska će sve ključne reforme u pravosuđu završiti u naredne dvije godine čime će se u potpunosti osigurati neovisnost, nepristranost, profesionalnost i učinkovitost pravosuđa. Radi ostvarenja tog cilja, Hrvatska će nastaviti s punom provedbom Akcijskog plana reforme pravosuđa koja ulazi u završnu fazu.

U I. kvartalu 2010. izradit će se analiza provedbe mjera definiranih Akcijskim planom reforme pravosuđa te će se na temelju te analize revidirati Akcijski plan. Prilikom revizije Akcijskog plana Hrvatska će jasno definirati daljnje prioritete reforme pravosuđa kao i konkretne mjere, rokove, potrebna sredstva i nadležnu instituciju za provedbu svake od mjera.

Neovisnost

Za neovisnost pravosuđa iznimno je bitan **način ulaska u pravosudnu profesiju i profesionalni razvitak karijere** (Preporuka Vijeća Europe R (94)12 Odbora ministara). Hrvatska će stoga nastaviti posvećivati posebnu pozornost unapređivanju postupka izbora sudaca i državnih odvjetnika te upravljanju njihovim karijerama.

Hrvatska će u cilju pune implementacije novog sustava i objave natječaja za upis prve generacije polaznika Državne škole za pravosudne dužnosnike do 1. listopada 2010. obaviti potrebne predradnje. Do kraja II. kvartala 2010. donijet će se podzakonski propisi potrebni za

funkcioniranje Pravosudne akademije te će se uspostaviti i imenovati zakonom definirana tijela. Do kraja III. kvartala 2010. definirat će se program i materijali za obuku.

U cilju daljnjeg jačanja neovisnosti pravosuđa Hrvatska će prilagoditi pravni okvir kojim će biti isključen svaki utjecaj politike na izbor DSV-a i DOV-a.

S obzirom da su uvedeni objektivni i transparentni kriteriji za izbor pravosudnih dužnosnika, Hrvatska će do II. kvartala 2010. prilagoditi pravni okvir te će ukinuti petogodišnji probni rok prilikom prvog imenovanja na pravosudnu dužnost. Lista prvenstva kod prvog imenovanja sudaca i kod imenovanja sudaca na više sudove objavljivat će se na internetskim stranicama DSV-a.

Pravosudna akademija će tijekom 2010. nastaviti provoditi treninge za pravosudne dužnosnike usmjerene na daljnje jačanje neovisnosti sudskog sustava od zakonodavne i izvršne vlasti.

Nepriistranost, odgovornost i profesionalna etika

S ciljem nastavka jačanja **nepriistranosti** sudbene vlasti, Hrvatska će u 2010. uvesti sustav eSpis (ICMS), koji omogućuje nasumičnu dodjelu predmeta, na 19 županijskih sudova, 35 općinska suda te na 11 trgovačkih sudova.

Hrvatska će tijekom 2010. posebnu pozornost posvetiti **jačanju etičkih vrijednosti** u pravosuđu kroz promicanje etičkih kodeksa (Kodeksa sudačke etike i Etičkog kodeksa državnih odvjetnika i zamjenika državnih odvjetnika). Tijekom 2010. Pravosudna akademija će provoditi radionice iz područja etike i deontologije: Etika i deontologija profesije državnog odvjetnika. Hrvatska će nastaviti s redovitim i sustavnim praćenjem poštovanja odredbi oba kodeksa.

Hrvatska će do kraja II. kvartala 2010. izmijeniti Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o načinu postupanja s izvješćima o imovini sudaca, državnih odvjetnika i zamjenika državnih odvjetnika kojim će se uvesti obveza godišnjeg podnošenja imovinske kartice pravosudnih dužnosnika.

Profesionalnost i stručnost

Razvijanje profesionalnosti i stručnosti u pravosuđu nastavit će se jačanjem stručnih i administrativnih kapaciteta **Pravosudne akademije**, uključujući daljnje razvijanje regionalnih centara. U II. kvartalu 2010. osigurat će se novi prostori za Pravosudnu akademiju.

Programi stručnog usavršavanja namijenjeni pravosudnim dužnosnicima, vježbenicima i savjetnicima osigurat će usvajanje standardnih znanja i vještina potrebnih za obavljanje njihovih dužnosti, pri čemu se godišnji planovi usklađuju s višegodišnjim planovima stručnog usavršavanja.

Tijekom 2010. u planu je potpisivanje sporazuma između Pravosudne akademije i Filozofskog fakulteta u Zagrebu kako bi se unaprijedila kvaliteta edukacije na području

pedagogije, psihologije i informatičkih vještina. Za potrebe stručnog usavršavanja Pravosudna akademija će u implementaciji Sporazuma s pravnim fakultetima dogovoriti tečajeve stranih jezika za oko 100 pravosudnih dužnosnika.

Učinkovitost

U odnosu na **smanjivanje broja neriješenih predmeta** Hrvatska će se prioritarno usredotočiti na rješavanje predmeta koji su stariji od tri godine. Radi ostvarenja tog cilja sustavno će se pratiti provedba posebno usvojenih akcijskih planova za građansku i kaznenu granu sudovanja, upravne sporove te prekršajne postupke. Cilj je do 2011. smanjiti broj starih kaznenih predmeta ispod 1.000, a starih građanskih predmeta ispod 50.000. U odnosu na predmete u prekršajnim postupcima te upravnim sporovima plan je da do kraja 2011. u tim dvjema granama prava ne bude predmeta starijih od tri godine. Do kraja II. kvartala 2010. Hrvatska će riješiti sve neriješene zemljišnoknjižne predmete.

Smanjenje broja neriješenih predmeta provodit će se i kroz program „suradnje u trokutu“ koji predviđa suradnju ministra pravosuđa, predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske i predsjednika određenog općinskog suda u kojem učinkovitost nije na prihvatljivoj razini, odnosno koji je opterećen predmetima starijim od tri godine. Za te sudove izradit će se akcijski plan, odnosno revidirat će se postojeći, kako bi se utvrdilo trenutačno stanje te izradile potrebne mjere s rokovima izvršenja. Ministarstvo pravosuđa će svakih šest mjeseci obavljati nadzor nad provedbom akcijskog plana. Provedba akcijskog plana postat će jedno od mjerila za ocjenu rada predsjednika općinskog suda u kojem se plan primjenjuje.

Vrhovni sud Republike Hrvatske nastavit će s delegiranjem predmeta s radno opterećenih na manje radno opterećene sudove. Nastavit će se i s privremenim premještajem sudaca sa sudova koji nemaju zaostatke u radu na rad u sudove koji imaju prekomjerne zaostatke.

U cilju **skraćivanja trajanja sudskih postupaka** , nastavit će se s rasterećivanjem sudova postupcima i mjerama koje su se dosad pokazale učinkovitima – povjeravanjem ostavinskih postupaka javnim bilježnicima i donošenjem rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave od strane javnih bilježnika. Za obje vrste postupaka zadržana je mogućnost sudske kontrole zakonitosti rada, ali je stranke u praksi veoma rijetko koriste (npr. 2007. više od 95% rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave postalo je pravomoćno i ovršno bez angažiranja suda). Skraćivanje trajanja sudskih postupaka bit će postignuto i usavršavanjem sudaca u primjeni novih procesnih pravila prema izmjenama Zakona o parničnom postupku i Zakona o kaznenom postupku.

U cilju unapređenja **sustava ovrhe** , Hrvatska će do kraja II. kvartala 2010. u zakonodavnu proceduru uputiti novi Ovršni zakon i Zakon o javnim ovršiteljima. U roku od tri mjeseca od donošenja zakonodavnog okvira usvojit će se relevantni podzakonski akti kojima se utvrđuju uvjeti obavljanja službe javnih ovršitelja. U 2012. uspostaviti će se Komora javnih ovršitelja te će se provesti javni natječaj za imenovanje javnih ovršitelja. Reformom ovršnog sustava smanjiti će se broj neriješenih ovršnih predmeta te postići učinkovita ovrha što će dodatno doprinijeti povećanju učinkovitosti pravosudnog sustava.

Hrvatska će nastaviti s **racionalizacijom mreže sudova** . S ciljem racionalizacije mreže županijskih i trgovačkih sudova u II. kvartalu 2010. uputit će se u zakonodavnu proceduru izmjene i dopune Zakona o područjima i sjedištima sudova.

S obzirom da je fizičko spajanje sudova povezano s iznimno velikim ulaganjima u infrastrukturu, spajanje će biti dovršeno najkasnije do 31. prosinca 2019.

S obzirom na važnost koju trgovački sudovi imaju za normalno funkcioniranje cjelokupnog gospodarstva Hrvatska će u 2010. unaprijediti sustav sudovanja na trgovačkim sudovima. Kako bi se riješili zaostaci na Visokom trgovačkom sudu Republike Hrvatske u 2010., on će se kadrovski ojačati.

Sukladno posljednjim izmjenama Zakona o sudovima iz 2009. od 1. siječnja 2012. **upravno sudovanje** će preuzeti četiri upravna suda u prvom stupnju te Visoki upravni sud Republike Hrvatske u drugom stupnju. Time će biti osigurano da upravni spor bude spor pune jurisdikcije, a upravno sudovanje bit će u potpunosti usklađeno i s obvezama iz članka 6. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda Vijeća Europe.

Hrvatska će nastaviti sa znatnim ulaganjima u **infrastrukturu i opremu** budući da je riječ o ključnim pretpostavkama za učinkovitost pravosuđa. Glavni infrastrukturni projekti u pravosuđu odnose se na gradnju Trga pravde u Zagrebu i Trga pravde u Splitu što podrazumijeva gradnju objekata u kojima će biti smještene pravosudne institucije. Cjelokupna će ulaganja ujedno doprinijeti stvaranju uvjeta za dovršetak fizičkoga spajanja općinskih sudova.

U 2010. nastavit će se **informatizacija** pravosudnog sustava povezivanjem u jedinstveni informatički sustav te poboljšanjem povezivanja putem Interneta.

Hrvatska će do kraja 2010. sustav e-Statistike proširiti na Vrhovni sud Republike Hrvatske te na županijske i trgovačke sudove. Do kraja 2010. sustav eSpis (ICMS) uvest će se na 19 županijskih sudova, 35 općinskih sudova te na 11 trgovačkih sudova. Do kraja 2011. CTS sustav će se uvesti na sva općinska i županijska državna odvjetništva. Hrvatska će nastaviti kontinuirano unaprjeđivati sustav JSMS-a na prekršajnim sudovima.

Zajednički informacijski sustav katastra i zemljišnih knjiga će biti operativan na dva pilot općinska suda u II. kvartalu 2010. Uspostava sustava na svim općinskim sudovima očekuje se do kraja 2012.

Hrvatska će tijekom 2010. nadograđivati postojeći informacijski sustav podrške sustavu besplatne pravne pomoći.

U cilju ujednačavanja sudske prakse Hrvatska u 2010. planira poboljšati dostupnost odluka pravosudnih tijela svim pravosudnim strukturama daljnjom informatizacijom pravosuđa i unapređenjem postojećih baza podataka sudskih odluka.

Alternativno rješavanje sporova

S ciljem daljnjeg usklađivanja s pravnom stečevinom EU u 2010. (Direktiva 2008/52/EZ o određenim aspektima mirenja u građanskim i trgovačkim predmetima) pristupit će se izradi Nacrta prijedloga izmjena i dopuna Zakona o mirenju čije se upućivanje u zakonodavnu proceduru planira u IV. kvartalu 2010.

Postupci za ratne zločine

Svi počinjeni ratni zločini smatraju se najtežim oblikom kaznenih djela te će Hrvatska ostati ustrajna na provođenju istraga, podizanju optužnica i kaznenom progonu ratnih zločinaca te primjeni jedinstvenih standarda bez obzira na etničku pripadnost. Daljnje aktivnosti usmjerit će se na sve neriješene i neprocesuirane ratne zločine, kao i na reviziju presuda donesenih u odsutnosti.

Tijekom 2010. Hrvatska će nastaviti provedbu aktivnosti definiranih akcijskim planovima DORH-a i MUP-a za rad na predmetima ratnih zločina.

U 2010. službe podrške svjedocima i žrtvama kaznenih djela koja djeluju na četiri pilot suda u Zagrebu, Osijeku, Zadru i Vukovaru postat će dio sudske uprave tih sudova, a sustav će se sukcesivno širiti na druge sudove sukladno financijskim mogućnostima. Do kraja 2010. sustav će se uvesti na tri dodatna suda (Split, Rijeka i Sisak). Kontinuirano se vrši izobrazba službenika kroz edukacijske sastanke, seminare i aktivnosti Pravosudne akademije.

III. b. SUZBIJANJE KORUPCIJE

Suzbijanje korupcije na svim razinama u Hrvatskoj ostvarivat će se dosljednom provedbom Akcijskog plana suzbijanja korupcije kojim su detaljno određene provedbene mjere, nositelji tih mjera, rokovi izvršenja i potrebna sredstva. Hrvatska će nastaviti jačati administrativnu sposobnost svih tijela državne i lokalne vlasti za potpunu provedbu postojećeg pravnog okvira za suzbijanje korupcije. S tim ciljem u relevantnim područjima Hrvatska će se posebno koncentrirati na dodatno kadrovsko jačanje državnih tijela te edukaciju državnih, lokalnih i regionalnih službenika.

Hrvatska će kroz rad Povjerenstva Vlade za praćenje provedbe mjera suzbijanja korupcije nastaviti proaktivno djelovati na unapređenju pravnog i institucionalnog okvira. Sukladno zaključcima Povjerenstva u I. kvartalu 2010. izradit će se revidirani Akcijski plan suzbijanja korupcije uzimajući u obzir iskustva u dosadašnjoj provedbi antikorupcijskih mjera.

U pogledu jačanja **institucionalnog okvira za provedbu antikorupcijske politike**, tijekom 2010. pojačat će se administrativno-stručni kapaciteti Sektora za suzbijanje korupcije organiziranjem specijalističkog usavršavanja za djelatnike Sektora.

Hrvatska će tijekom 2010. poduzeti administrativno-tehničke mjere kako bi se unaprijedilo operativno djelovanje i učinkovitost uspostavljenog **institucionalnog okvira za otkrivanje, progon i sankcioniranje korupcije**. Nastavit će se s jačanjem kapaciteta Policijskog nacionalnog ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, za čiju je potpunu kadrovsku popunjenost predviđeno 420 djelatnika.

U procesuiranju kaznenih djela korupcije, specijalizirana tijela kaznenog progona prioritet svojega djelovanja usmjerit će na kaznena djela korupcije srednje i visoke razine. Prva iskustva u primjeni novog Zakona o kaznenom postupku ukazuju da nove zakonske odredbe omogućuju učinkovitije procesuiranje korupcijskih kaznenih djela te se već postižu zamjetni rezultati. Nastavit će se s programom edukacije sudaca, državnih odvjetnika te policijskih službenika koji će raditi na predmetima iz nadležnosti USKOK-a vezano za primjenu novog

Zakona o kaznenom postupku. Posebna pozornost posvetit će se unapređenju postojećih statističkih instrumenata za praćenje rada na korupcijskim predmetima.

Na području **prevencije korupcije** Hrvatska će tijekom 2010. nastaviti s provedbom antikorupcijskih mjera pri čemu će posebna pažnja biti posvećena sprečavanju sukoba interesa, nadzoru financiranja političkih stranaka, ostvarivanju prava na pristup informacijama i jačanju integriteta državnih službenika. Daljnji napredak u području **sprečavanja sukoba interesa** tijekom 2010. Hrvatska namjerava ostvariti kroz sustavnu edukaciju i promotivne kampanje za podizanje svijesti među službenicima i dužnosnicima. Pored toga, naglasak će biti stavljen na dosljednu provedbu Zakona o sprečavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti te pravila o sprečavanju sukoba interesa za državne, lokalne i regionalne službenike.

U vezi s primjenom **Zakona o financiranju političkih stranaka, nezavisnih lista i kandidata**, Hrvatska će do kraja II. kvartala 2010. uputiti u zakonodavnu proceduru izmjene Zakona kojim se planira unapređenje sustava financiranja političkih stranaka na način da isti pokriva različite aspekte transparentnog rada političkih stranaka.

Hrvatska će nastaviti sa sustavnom primjenom **Zakona o pravu na pristup informacijama** te analizom postojećeg pravnog okvira. U cilju daljnjeg unapređivanja sustava u II. kvartalu 2010. uputit će se u zakonodavnu proceduru izmjene i dopune Zakona o pravu na pristup informacijama

Hrvatska će nastaviti međunarodnu suradnju radi suzbijanja svih pojavnih oblika korupcije. Tijekom 2010. Hrvatska planira potpisati Sporazum o suradnji na suzbijanju nepravilnosti i prijevара s Europskim uredom za borbu protiv prijevара (OLAF).

U cilju uključivanja cijeloga društva u borbu protiv korupcije Hrvatska će nastaviti uspješnu suradnju s organizacijama civilnoga društva putem organizacije okruglih stolova o praćenju antikorupcijske politike. Pored toga, nastavit će se sa provedbom antikorupcijskih kampanja usmjerenih na podizanje javne svijesti o štetnosti korupcije i s edukativnim aktivnostima.

III. c. TEMELJNA PRAVA

Ljudska prava

Na području promicanja i zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda Hrvatska će nastaviti primjenjivati nacionalno zakonodavstvo u skladu s jamstvima sadržanim u Ustavu i međunarodnim ugovorima kojih je stranka. Nastavit će se primjena međunarodnih pravnih standarda te sudske prakse Europskoga suda za ljudska prava.

Hrvatska će nastaviti s ispunjavanjem ciljeva i provedbom mjera iz Nacionalnog programa zaštite i promicanja ljudskih prava 2008. – 2011.

Hrvatska će posvetiti posebnu pozornost unapređivanju **zatvorskog sustava**. S ciljem poboljšanja infrastrukture i smještajnog kapaciteta zatvorskog sustava, u tijeku su pripreme za dogradnju zatvora u Zagrebu, čime će se kapacitet zatvora povećati za 376 osoba te pripreme za izgradnju nove kaznionice i zatvora u Šibeniku, u kojima će ukupan zakonski kapacitet biti za 1.230 osoba.

U 2010. nastaviti će se s programom izobrazbe službenika osiguranja i službenika tretmana u zatvorskom sustavu te službenika u centrima za socijalnu skrb za trenere iz područja smanjenja agresije i iz područja zamjene agresije društveno prihvatljivim ponašanjem.

S ciljem razvoja **sustava probacije** Hrvatska će u 2010. donijeti podzakonske propise te Akcijski plan za razvoj probacijske službe 2011-2015. U tijeku su aktivnosti projekta „Tranzicijska potpora razvoju sustava probacije u Hrvatskoj“. U IV. kvartalu 2010. počinje provedba projekta čiji je cilj jačanje kapaciteta ljudskih resursa te edukacija vezano uz obavljanje novih zadaća propisanih Zakonom o probaciji.

U vezi sa **suzbijanjem diskriminacije**, u cilju jačanja administrativnih kapaciteta potrebnih za provedbu Zakona o suzbijanju diskriminacije Hrvatska će nastaviti s kadrovskim i financijskim jačanjem Ureda pučkog pravobranitelja i Ureda za ljudska prava kao tijela mjerodavnih za provedbu i nadzor Zakona.

Vezano uz suzbijanje **rasizma i ksenofobije**, Hrvatska će u 2010. izmjenama i dopunama Kaznenog zakona provesti potpuno usklađivanje s Okvirnom odlukom Vijeća 2008/913/PUP o suzbijanju određenih oblika i pojava rasizma i ksenofobije putem kaznenog zakonodavstva.

U vezi sa **slobodom izražavanja**, u cilju dodatnog podizanja svijesti predstavnika medija o ljudskim pravima planirano je organiziranje niza okruglih stolova za urednike, novinare i glasnogovornike u tijelima državne vlasti koji će tematski obrađivati različita područja zaštite i promicanja ljudskih prava.

Procesna jamstva - pravo na pravično suđenje

S ciljem nastavka učinkovite provedbe Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći te ujednačavanja prakse, u II. kvartalu 2010. donijet će se Godišnji plan upravnog nadzora nad radom ureda državne uprave u županijama. Ujedno će se organizirati konzultativni sastanci s predstavnicima sudova, odvjetničkih zborova, ovlaštenih udruga te pravnih klinika. U III. kvartalu 2010. izradit će se sveobuhvatna analiza učinaka pojedinih odredbi i Zakona u cjelini.

Manjinska prava i kulturna prava

Hrvatska će tijekom 2010. nastaviti aktivnosti za podizanje svijesti pripadnika nacionalnih manjina o pravima koja im pripadaju. Hrvatska će nastaviti s punom provedbom mjera predviđenih u Akcijskom planu za provedbu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. Ured Vlade Republike Hrvatske za nacionalne manjine će u suradnji s drugim državnim tijelima i manjinskim udrugama, odnosno Savjetom za nacionalne manjine, do kraja I. kvartala 2010. izraditi sveobuhvatnu analizu Akcijskog plana za provedbu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina s posebnim naglaskom na zapošljavanje pripadnika nacionalnih manjina u pravosuđu, policiji i državnoj upravi.

U cilju ostvarivanja odgovarajuće **zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina u tijelima državne uprave i lokalne samouprave**, Hrvatska će i dalje donositi i provoditi planove prijema u službu. Središnji popis državnih službenika i namještenika omogućit će bolje statističko praćenje zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina u državnoj upravi.

U svim županijama u kojima u većem broju žive **Romi** osnovat će se informativni centri kako bi se Romima olakšao pristup njihovim pravima. U cilju osiguravanja boljih životnih uvjeta za Rome, Hrvatska će nastaviti legalizaciju i uređivanje romskih naselja, provođenje posebnih mjera za poticanje zapošljavanja Roma te uključivanje Roma u redovni obrazovni sustav.

Hrvatska će tijekom 2010. u okviru rada Ureda Vlade Republike Hrvatske za nacionalne manjine provesti stručno usavršavanje novinara koji prate prava nacionalnih manjina. Navedeno usavršavanje bit će usmjereno na suzbijanje predrasuda i stereotipa.

U narednom razdoblju nastavit će se jačanje administrativnih i financijskih kapaciteta Vladinog Ureda za nacionalne manjine. Rad vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u 2010. financirat će se financijskim sredstvima lokalne i regionalne samouprave kao i sredstvima iz državnog proračuna. Vlada Republike Hrvatske će do kraja 2010. započeti s aktivnostima na uspostavljanju pravnog okvira radi reguliranja pravnog statusa koordinacija vijeća nacionalnih manjina.

Povratak izbjeglica

Hrvatska će, sukladno načelima međunarodnog prava, nastaviti poduzimati mjere kojima će se omogućiti dobrovoljan povratak svih izbjeglica u Republiku Hrvatsku, koje za tim iskazuju interes.

Vezano uz **stambeno zbrinjavanje**, Hrvatska će u 2010. usmjeriti svoje aktivnosti na punu provedbu Akcijskog plana za ubrzanu provedbu stambenog zbrinjavanja na i izvan područja posebne državne skrbi izbjeglica – bivših nositelja stanarskog prava koji se žele vratiti u Hrvatsku. S obzirom na posljedice recesije, u I. kvartalu 2010. revidirati će se Akcijski plan. S ciljem provedbe Zakona o regionalnom razvoju, u pripremi je izrada Strategije regionalnog razvoja i podzakonski akti.

U suradnji s UNHCR-om i nevladinim udrugama u Srbiji nastavit će se rješavanje oko 2.000 preostalih zahtjeva za stambeno zbrinjavanje koji još uvijek nisu kompletirani, a s ciljem njihovog što skorijeg kompletiranja.

Hrvatska se zalaže za suradnju s državama regije kako bi se uveli isti kriteriji deregistracije izbjeglica u skladu s međunarodnim pravom, utvrdili modaliteti međusobne razmjene informacija o statusu izbjeglih osoba te s ciljem individualizacije svakog još neriješenog slučaja. Na takvoj osnovi Hrvatska će nastaviti obnovljenu suradnju s državama u regiji i međunarodnim organizacijama, s ciljem nastavka rješavanja preostalih izbjegličkih pitanja u regiji u skladu s uvriježenim međunarodnim standardima.

Konvalidacija

Nastavit će se provedba svih propisa koji reguliraju pitanja konvalidacije te će se s ciljem njihove jedinstvene primjene te otklanjanja mogućih poteškoća i dalje organizirati koordinativni sastanci između provedbenih tijela i predstavnika Vlade.

Agencija Europske unije za temeljna prava

Nakon što Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje EU-Hrvatska donese Odluku kojom se Hrvatskoj omogućuje da sudjeluje kao promatrač u radu i drugim aktivnostima Agencije Europske unije za temeljna prava, Hrvatska će u najkraćem roku poduzeti sve radnje potrebne za stupanje na snagu i provedbu ove Odluke.

Zaštita osobnih podataka

Realizacijom projekta „Jačanje kapaciteta Agencije za zaštitu osobnih podataka“ do 2012. provest će se potpuno usklađenje Zakona o zaštiti osobnih podataka s Direktivom 95/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca glede obrade osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka.

III. d. PRAVA GRAĐANA EU

Pravo glasovanja i kandidiranja na izborima za Europski parlament te pravo glasovanja i kandidiranja na lokalnim izborima

Hrvatska će najkasnije do dana pristupanja EU stvoriti sve pravne pretpostavke za ostvarivanje prava glasovanja i kandidiranja na izborima za Europski parlament te za ostvarivanje aktivnog i pasivnog biračkog prava na lokalnim izborima u Hrvatskoj za građane Unije koji borave u Hrvatskoj. S tim ciljem do kraja 2010. bit će doneseni Zakon o izborima za članove u Europski parlament i Zakon o dopunama Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te će biti provedene odgovarajuće izmjene Ustava.

Pravo na slobodno kretanje i prebivanje u Europskoj uniji

Kako bi danom pristupanja EU Hrvatska bila u potpunosti spremna za primjenu pravne stečevine na području prava slobodnog kretanja i prebivanja unutar EU, u IV. kvartalu 2010. uputit će se u proceduru donošenja prijedlog izmjena i dopuna Zakona o strancima kako bi se odredbe Zakona o strancima u potpunosti uskladile s Direktivom 2004/38/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o pravu građana Unije i članova njihovih obitelji o slobodi kretanja i boravka na teritoriju države članice. Hrvatska će do pristupanja EU educirati državne službenike za njihovu primjenu te će pripremiti potrebne obrasce i dokumente (prijave boravka i boravišne isprave).

Diplomatska i konzularna zaštita

Kako bi od dana pristupanja EU Hrvatska bila spremna pružati zaštitu građanima EU u skladu s Odlukom 95/553/EZ predstavnika vlada država članica koji su se sastali u okviru Vijeća od 19. prosinca 1995. o zaštiti građana Europske unije putem diplomatskih i konzularnih predstavništava, kao i primjenjivati Odluku 96/409/ZVSP predstavnika vlada država članica koji su se sastali u okviru Vijeća od 25. lipnja 1996. o uspostavi žurne putne isprave, pristupit će se izmjenama i dopunama Zakona o vanjskim poslovima u 2011. Uz izmjene Zakona

donijet će se i odgovarajući provedbeni propisi kojima će se utvrditi načini postupanja i odgovarajući obrasci.